

בנק ירושלים

**דוח על הסיכונים:
גילוי בהתאם לנדבך 3
ומידע נוסף על הסיכונים
ליום 30 בספטמבר 2020**

הדוח על הסיכונים ומידע פיקוחי נוסף בדבר הון פיקוחי על פי הוראות באזל III הכולל תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו על ידי הבנק נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.bankjerusalem.co.il> כמו כן, הדוח על הסיכונים של הבנק נמצא באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il.

תוכן העניינים

עמוד

2	תוכן העניינים
3	אינדקס טבלאות הגילוי
9	חלק 1 – יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
14	חלק 2 – סקירת נכסי סיכון משוקללים
15	חלק 3 – הרכב ההון והלימות ההון
23	חלק 4 – יחס המינוף
25	חלק 5 – סיכון אשראי
39	חלק 5א – סיכון אשראי של צד נגדי
42	חלק 6 – סיכון נזילות
46	חלק 7 – סיכונים אחרים

אינדקס טבלאות הגילוי

פרק	טבלה מס'	נושא	עמוד
1	טבלה 1:	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)	9
	טבלה 2:	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)	14
3	טבלה 3:	תמצית הרכב ההון הרגולטורי לצורך חישוב יחס הון	17
	טבלה 4:	הרכב ההון הפיקוחי (CC1)	18
4	טבלה 5:	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)	23
	טבלה 6:	יחס המינוף (LR2)	24
5	טבלה 7א:	חובות אשר בוצעה לגביהם דחיית תשלומים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה	26
	טבלה 7ב:	שיעורי הפרשה מסיכון אשראי לציבור	28
	טבלה 7ג:	שיעורי ההפרשה בפועל ורגישות לשינויים באומדנים	29
	טבלה 7ד:	יתרות אשראי לפי ענפי משק	30
	טבלה 7ה:	התפתחות ביצועי האשראי לדיור ומדדי ביצוע עיקריים	31
	טבלה 17:	סיכונים בתיק ההלוואות לאנשים פרטיים ללא הלוואות לדיור	33
	טבלה 8:	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)	34
	טבלה 9:	נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3)	35
	טבלה 10:	חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)	36
	טבלה 11:	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)	39
5א	טבלה 12:	הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)	40
	טבלה 13:	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)	41
6	טבלה 14:	מתכונת גילוי על יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)	43
	טבלה 15:	מילון מונחים	47
	טבלה 16:	אינדקס	47

הדוח על הסיכונים - כללי

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2020 (להלן: "דוח על הסיכונים"). הדוח על הסיכונים, ערוך בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

דוח על הסיכונים זה כולל מידע נלווה ומשלים לדוחות הכספיים המאוחדים של בנק ירושלים בע"מ.

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון, תהליכי הערכת הסיכון.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

לעניין השפעת התפשטות נגיף הקורונה על הבנק ראה להלן פרק סיכונים מובילים ומתפתחים, פרקים רלוונטיים נוספים בהמשך ודוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2020.

אריאל לוינגר
סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

גיל טופז
מנהל כללי

זאב נהרי
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוח: 19 נובמבר 2020

מטרה ועקרונות הגילוי

דוח זה נערך בהתאם לשינוי בהוראה 651 "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים" בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. כתוצאה מכך מבנה ותוכן הדוח השתנו משמעותית בהשוואה לדוחות העבר.

המידע שנכלל בדוח זה כולל את דרישות הגילוי שנקבעו בהוראת הדיווח לציבור 651 "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים" של בנק ישראל שמבוססת על פרסומים של וועדת באזל (להלן: נדבך 3) ודרישות הגילוי על הסיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות הגילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (ה-FSF) ודרישות הגילוי שפורסמו על ידי צוות משימה (ה-EDTF) שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (ה-FSB) לשיפור פרקטיקות הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים (להלן: EDTF). כמו כן, נכללו דרישות הגילוי הנוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (להלן: מידע אחר).

לאור זאת, הדוח כולל, בין היתר, את דרישות הגילוי הבאות, ככל שרלוונטי:

- גילוי על הסיכונים והחשיפות אליהם חשוף הבנק ואופן ניהולם.
- גילויים כמותיים על דרישות ההון ועל נכסי הסיכון בגין חשיפות אשראי, שוק ותפעולי;
- גילוי על חשיפות לסיכונים האחרים אליהם חשוף הבנק מעצם טבען של הפעילויות העסקיות שלו, כגון: סיכון משפטי, סיכון ציות, סיכון רגולטורי וסיכון סביבתי;
- מידע כמותי ואיכותי בדבר שינויים משמעותיים שחלו מאז פרסום הדוח שנתי לשנת 2019 בחשיפות הבנק לסיכונים אלה ואחרים ואופן ניהולן;
- גילויים מכוח המלצות של EDTF ומקורות אחרים כפי שאומצו על ידי המפקח על הבנקים ושינויים מהותיים במידע איכותי שנדרש מכוח המלצות כאמור;
- גילוי על השפעת נגיף הקורונה.

הדוח נערך בהתאם לעקרונות המפורטים להלן:

- בהתאם להוראת הדיווח לציבור 651 "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים" הדיווח הרבעוני הינו מצומצם יותר ביחס לדיווח השנתי. לדיווח רחב יותר ראה את [הדוח על הסיכונים \(נדבך 3\) לשנת 2019](#).
- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופות המקבילות בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
- המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמשים בסיס לחישובים של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
- מידע רלוונטי נוסף בדבר חשיפה לסיכונים מסוימים והיבטים נוספים שהגילוי לגביהם נדרש בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, ניתן למצוא בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.
- מידע איכותי מפורט ברובו במסגרת הדוח השנתי, למעט אם חלו שינויים מהותיים בתקופה המדווחת. לאור זאת, יש לעיין בדוחות אלה ביחד עם [הדוחות הכספיים לשנת 2019 ולרבעון השלישי 2020](#) ועם [הדוח על הסיכונים \(נדבך 3\) לשנת 2019](#).

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות מהווה מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.

תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו, במידה ונכללו, במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה מאירועים כלכליים חריגים, כגון: אופי התפתחות מגפת הקורונה והאופן בו תחלטה, ממשלת ישראל ויתר מדינות העולם, להתמודד מולה, שינויים קיצוניים בשיעורי הריבית, פיחות/תיסוף המטבע והאינפלציה וכן אירועים מדיניים/ביטחוניים בלתי צפויים אשר יכולים לשנות את התנהגות הציבור הן מההיבט של היקף לקיחת האשראי, פירעונו

המוקדם, מיחזורו או קשיים בפירעונו השוטף בכל מגזרי הפעילות של הבנק והן מההיבט של יכולת גיוס המקורות. כמו כן, שינויים ברגולציה או בהוראות חקיקה, הוראות גורמי פיקוח והתנהגות מתחרים עשויים להשפיע על פעילות הבנק.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", "צפוי", "עשוי", "עלול", "הערכה" וביטויים דומים להם. המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא עובדות עבר.

ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר כוללים בין היתר:

- מיזוגים ורכישות במערכת הבנקאית והשפעתם ועל מבנה התחרות בענף.
- השפעת שינויים בהוראות רגולטוריות על טעמי הלקוחות ו/או על היקף הפעילות במערכת הבנקאית ומבנה התחרות בה ו/או על רווחיות הבנק.
- יכולת התממשות של תכניות הבנק על פי היעדים שנקבעו בהתאם לאסטרטגיה שלו.
- תגובות לא חזויות של גורמים נוספים (לקוחות, מתחרים ועוד) הפועלים בסביבה העסקית של הבנק.
- התממשות בעתיד של תחזיות ענפיות ושל תחזיות מאקרו כלכליות בהתאם להערכות מוקדמות של הבנק, לרבות בשל התפרצות והתפשטות מגפת הקורונה.
- תוצאות אפשריות של הליכים משפטיים.
- שינוי בטעמי הצרכנים ו/או בהתנהגותם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על הערכות מקצועיות של הבנק, על תחזיות מאקרו כלכליות של חזאים בדבר מצב המשק והסביבה העסקית, על פרסומים והערכות של גורמים בענף ועל ניתוחים סטטיסטיים שעורך הבנק לגבי התנהגות לקוחותיו.

האמור משקף את נקודת המבט של הבנק והחברות הבנות שלו במועד עריכת הדוחות הכספיים בנוגע לאירועים עתידיים, המבוססת על הערכות שאינן ודאיות. מנתונים והערכות אלה נגזרות הערכות הבנק והחברות הבנות שלו והתכניות העסקיות שלהם. כאמור לעיל, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי ולהשליך על התממשות התכניות העסקיות או להביא לשינוי בתכניות אלה. הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה.

מסגרת הוראות רגולטוריות

בנק ירושלים בע"מ מפוקח על ידי בנק ישראל (להלן: "הפיקוח על הבנקים"), אשר מקבל מידע על הלימות ההון של הבנק וקובע את דרישות ההון הפיקוחיות המינימאליות בישראל, וכן קובע מסגרת הוראות רגולטוריות לניהול בנקאי תקין ולדיווח. להלן תובא סקירה כללית של הוראות חוק ורגולציה אשר חלות על הבנק, ובכלל זה הוראות אשר התקבלו גם לאחר מועד המאזן ועד למועד פרסום הדוח הרבעוני לרבעון השלישי לשנת 2020. הוראות חוק ורגולציה אשר התקבלו עד מועד פרסום הדוח השנתי של הבנק לשנת 2019 תוארו בדוחות הכספיים של הבנק לשנת 2019. להלן בתמצית פירוט שינויי חקיקה ופיקוח רלוונטיים לתקופת הדוח אשר משפיעים או עשויים להשפיע באופן משמעותי על פעילות הבנק.

1. הוראות רגולטוריות לעניין הקלות זמניות לאור מצב החירום (התמודדות עם וירוס הקורונה)

- א. לאור הנסיבות המיוחדות וההגבלות המוטלות על המשק בימי הקורונה (בין אם סגרים ובין מגבלות אחרות, קלות יותר), אשר מחד גרמו לכך שהגורמים במשק עובדים בכוח אדם מצומצם שלא מאפשר לבצע את כל המטלות הרגולטוריות הקיימות במועדים הקבועים לכך, ומאידך לא מאפשרים הגעה פיזית של אנשים לצורך ביצוע מטלות רגולטוריות, פרסמו רגולטורים שונים שורת הקלות ודחיות מועדים המחויבות מהנסיבות לעיל.
- ב. בין היתר, נתנה הרשות לני"ע הקלות לעניין מועדי העברת דיווחים אליה בנושאים שונים, ניתנו היתרים של משרד העבודה לגבי העסקה בשעות נוספות וניהול כמות העובדים שרשאים להגיע לעבודה, ועוד.
- ג. כחלק מההקלות האמורות, פרסם בנק ישראל שורה ארוכה של הקלות לבנקים בתחומים שונים (במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין 250 ומכתבים פרטניים נוספים). הוראות אלו מתעדכנות מידי פעם, בהתאם לצורך, כפי שנקבע על ידי בנק ישראל ולבקשות המופנות אליו מהגופים המפוקחים וגורמים אחרים.
- ד. ככלל, תוקף ההקלות שניתנו ע"י הפיקוח על הבנקים נקבע עד 30 בספטמבר 2020, אך לאור הגל השני של הקורונה, הוארכו הרוב המוחלט של ההקלות האמורות עד ליום 31 במרץ, 2021, וחלקן אף עוגן כהסדר קבוע בהוראות ניהול בנקאי תקין השונות.

לפירוט נרחב של ההנחיות וההקלות שפורסמו על ידי בנק ישראל והרגולטורים האחרים בעקבות אירוע התפשטות נגיף הקורונה ראה **ביאור 17 בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2020**.

מעבר לרגולציה שהותאמה לתקופת התפשטות נגיף הקורונה, להלן, בתמצית, פירוט של שינויי חקיקה (לרבות הוראות של המפקח על הבנקים) רלוונטיים לתקופת הדיווח אשר משפיעים או עשויים להשפיע באופן משמעותי על פעילות הבנק:

חוק שירותי תשלום התשע"ט – 2018

ביום 31 בדצמבר 2018 פורסם חוק שירותי תשלום התשע"ט 2019, שמטרתו להסדיר את מערכת היחסים בין נותן שירותי תשלום לבין המשלם והמוטב. תחולת החוק הינה ביום 14 באוקטובר 2020. הבנק נערך ליישום הוראות החוק. ליישום הוראות החוק לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של הבנק. לפירוט נוסף ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות הכספיים של הבנק לשנת 2018.

תיקון לחוק שכר שווה לעובדת ולעובד, תשנ"ו – 1996

ביום 25 באוגוסט, 2020 פורסם תיקון לחוק שכר שווה לעובד ולעובדת התשנ"ו-1996, המחייב כל מעסיק המעסיק למעלה מ-518 עובדים, לאסוף נתונים על פערי שכר במקום העבודה בין גברים לנשים ולפרסם דו"ח פנימי, וכן דו"ח פומבי, המפרט פילוחים סטטיסטיים מסויימים לגבי נתונים אלו. תחולת החוק הינה – החל מיוני 2022, לגבי נתוני השכר הנכונים לשנת 2021. הבנק בוחן את תחולת הוראות החוק לגביו, וככל שידרש- יפעל לעמוד בהוראות החוק.

גילוי על היערכות להפסקת השימוש בליבור

ביום 13 בפברואר, 2020, פרסם בנק ישראל מסמך גילוי על היערכות התאגידי הבנקאי להפסקת השימוש בריבית הליבור, בהתאם

להנחיית רשות ני"ע הערך בארה"ב (ה-SEC), המבהירות את הגילוי הנדרש בנושא על-ידי התאגיד הבנקאי. ההנחיות פורסמו על רקע הסיכון לחוסר ודאות בנוגע לאופן הפרשנות של חוזים הצמודים לליבור, עקב מצב שבו החל משנת 2021 לא תפורסם עוד ריבית הליבור. במסמך נדרש תאגיד בנקאי אשר לו חשיפה מהותית לסיכון זה, לכלול גילוי נדרש בדוחות הכספיים שהוא מפרסם, בהתאם להתקדמות של התאגיד הבנקאי בתהליך ההיערכות שלו לניהול סיכון זה. הבנק פועל בהתאם למסמך הגילוי האמור. להתאמות שעל הבנק לבצע, בהתאם להודעה על הפסקת פרסום ריבית הליבור, לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של הבנק.

הוראת ניהול בנקאי תקין 368 – "בנקאות פתוחה"

ביום 24 בפברואר 2020, פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין 368 בנושא "בנקאות פתוחה", אשר מחייבת את הבנקים לשתף מידע בנקאי של הלקוח, בהסכמת הלקוח, עם ספקי צד ג' מורשים ולאפשר ביצוע תשלומים בחשבונו של לקוח באמצעות צד ג' המפוקח לעניין זה. כך, ספקי צד ג' יוכלו להציע ללקוחות מוצרים חדשים, מותאמים אישית ללקוח תוך שיפור חווית הלקוח. שירות זה יאפשר ויעודד כניסה של שחקנים חדשים בעולמות התשלומים, המידע, השייוק, והתיווך, וכל זה במטרה לאפשר תמחור טוב יותר ללקוח. מטרת ההוראה היא להגדיר את התשתית של בנקאות פתוחה בישראל ובכך לחזק את השליטה של הלקוח במידע הפיננסי אודותיו ואת אופן ביצוע הפעולות בחשבון שלו. ההוראה מסדירה, בין השאר, את החובות של הבנק במסגרת הבנקאות הפתוחה, את ההגנות ללקוח, הכלים לניהול הסיכונים של הבנק בסביבה של בנקאות פתוחה, ובכלל זה את האפשרות של מקור המידע (בנק או חברת כרטיסי אשראי) להשעות הסכמה להעברת מידע במקרה של חשד סביר לפרצת אבטחת מידע אצל צד שלישי. הוראה זו קובעת את הדרישות מבנקים ומחברות כרטיסי אשראי בתפקידם כמנהלי חשבון תשלום, כמקור מידע וכן כצרכני מידע ויוזמי תשלומים בעצמם.

בראית הבנק, "בנקאות פתוחה" מהווה מהלך משמעותי במגמה להפיכת העולם הפיננסי לפתוח, שקוף ותחרותי יותר. על מנת להתחרות באפקטיביות, הבנק נערך לקראת יישום השינויים הרגולטוריים. מחד, תפקידו של הבנק כספק מידע ובמצע פעולות לפי הוראות של אחרים מוגדר על-ידי הרגולטור, אולם לבנק עומדת גם האפשרות לעשות שימוש ברגולציה החדשה במעמד של "צרכן מידע" מתאגידים בנקאים אחרים, על מנת לספק שירותים מקיפים יותר ללקוחותיו (וללקוחות חדשים שירכוש בשל פיתוח היכולות הללו), ולכן לבנק הזדמנות גדולה להגדיר תפקידו מחדש בעולם בו מתקיימת "בנקאות פתוחה". מאידך, כניסתה של "הבנקאות הפתוחה" מאיימת על נתח פעילות הבנק בתחום הארנק הדיגיטלי.

הבנק מתייחס ל"בנקאות פתוחה" כנושא אסטרטגי לפעילותו העתידית, פועל להתאמת הנכסים הטכנולוגיים, ובד בבד לגידור הסיכון העסקי, כפי שצויין לעיל. הבנק בוחן, באופן סדור, את סביבת התחרות במטרה לזהות הזדמנויות נוספות אשר צפוי כי תתקיימנה לאור השינויים המהותיים בעולם הפיננסי שבו "בנקאות פתוחה" תהא משמעותית.

תחילת ההוראה נקבעה ליום 31 בדצמבר, 2020 (למעט סעיפים מסוימים ממנה), ולאור מצב החירום שהוכרז לאור מגפת הקורונה, נדחתה התחולה ב-3 חודשים, ליום 31 במרץ 2021. הבנק נערך ליישום ההוראה וצופה כי ליישומה לא תהיה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים אך הפוטנציאל הגלום בה עשוי ליצור הזדמנויות מהותיות שישפיעו לחיוב על ביצועי הבנק בעתיד.

נוהל בנקאי תקין מס' 432 בנושא "העברת וסגירת חשבון לקוח"

ביום 23 ביוני, 2020 פורסם תיקון להוראת נוהל בנקאי תקין מס' 432 בנושא העברת וסגירת חשבון לקוח. במסגרת ההוראה נקבע כי תאגיד בנקאי יאפשר ללקוח להגיש בקשה להעברת פיקדון ני"ע שלו, המוחזק בבנק, לכל תאגיד פיננסי אחר. תקופת ההיערכות נקבעה לשישה חודשים מיום פרסום העדכון להוראה. ליישום ההוראה לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של הבנק.

גיבוש מתווה החלפת בטוחות בבנק ישראל

במהלך חודש הרבעון השלישי של שנת 2020 גיבש בנק ישראל מתווה לפיו יתאפשר לתאגידים בנקאיים לשעבד תיקי הלוואות ארוכות טווח לטובת בנק ישראל כחלופה להעמדת הון. תהליך זה הינו וולונטארי ואינו מחויב על-ידי בנק ישראל ודורש תשומות מהבנק לצורך יישומו. הבנק בוחן את האפשרות להצטרף למתווה, שכן יישומו עשוי להיטיב את מצבו של הבנק.

יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
[נדבר 3]
יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

טבלה מספר 1 – יחסים פיקוחיים עיקריים:

ה	ד	ג	ב	א	
30.09.2019	31.12.2019	31.03.2020	30.06.2020	30.09.2020	
					על בסיס מאוחד ליום:
					הון זמין (במיליוני ש"ח)
908.0	944.9	951.4	963.6	972.6	1 הון עצמי רובד 1
908.0	944.9	951.4	963.6	972.6	א1 הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
908.0	944.9	951.4	963.6	972.6	2 הון רובד 1
908.0	944.9	951.4	963.6	972.6	א2 הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
1,258.6	1,294.6	1,299.1	1,306.0	1,321.8	3 הון כולל
1,258.6	1,294.6	1,299.1	1,306.0	1,321.8	א3 הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
					נכסי סיכון משוקללים (RWA) (במיליוני ש"ח)
9,023.8	9,089.9	9,241.9	9,514.6	9,588.2	4 סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
					יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים
10.1%	10.4%	10.3%	10.1%	10.1%	5 יחס הון עצמי רובד 1 ⁽¹⁾
10.1%	10.4%	10.3%	10.1%	10.1%	א5 יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
10.1%	10.4%	10.3%	10.1%	10.1%	6 יחס הון רובד 1
10.1%	10.4%	10.3%	10.1%	10.1%	א6 יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
13.9%	14.2%	14.1%	13.7%	13.8%	7 יחס הון כולל
13.9%	14.2%	14.1%	13.7%	13.8%	א7 יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
9.9%	9.9%	8.9%	8.8%	8.8%	א11 יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽²⁾
0.2%	0.5%	1.4%	1.3%	1.3%	א12 יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
					יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים⁽³⁾
14,527.1	15,167.7	15,131.9	15,787.0	15,592.5	13 סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
6.3%	6.2%	6.3%	6.1%	6.2%	14 יחס המינוף (באחוזים)
6.3%	6.2%	6.3%	6.1%	6.2%	א14 יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)
					יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים⁽⁴⁾
1,944.1	2,034.2	2,412.7	2,992.9	2,707.0	15 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
751.8	850.5	990.8	1,046.4	1,051.6	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
261%	241%	248%	288%	259%	17 יחס כיסוי נזילות (באחוזים)

(1) יעד יחס הון עצמי רובד 1 שקבע הדירקטוריון 10.0%.
(2) לפירוט השינוי בדרישת יחסי הון עצמי ראה פרק הרכב ההון והלימות ההון בהמשך. לרבות דרישות הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.
(3) ראה להלן בפרק "יחס המינוף" להרחבה בנושא.
(4) ראה להלן בפרק "יחס כיסוי הנזילות" להרחבה בנושא.

סיכונים מובילים ומתפתחים

[EDTF]

זיהוי גורמי סיכון מובילים ומתפתחים

בהתאם למסמכי מדיניות ניהול הסיכונים השונים של הבנק ולהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, מבוצע ניטור שוטף אחר הסיכונים אליהם חשוף הבנק. ניטור זה נועד להבטיח היערכות מתאימה לניהול הסיכון, מניעת התממשות וניטור הימצאות הבנק בתחום המגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון ובנק ישראל. בנוסף, הבנק מבצע מעקב הדוק אחר ההתפתחויות בשווקים הפיננסיים, בנתונים מאקרו כלכליים וברגולציה וחקיקה שחלות או עשויים לחול או להשפיע על הבנק, ואשר יחד עם האסטרטגיה העסקית ותמהיל הפעילות הקיים עשויים לחשוף את הבנק לסיכונים משמעותיים. בטיפול בסיכונים שזוהו, הבנק מבחין, בין היתר, בין הסיכונים המובילים לבין הסיכונים המתפתחים אשר מזוהים באופן הבא:

- **סיכון מוביל** - מייצג גורם סיכון משמעותי אליו חשוף הבנק בעקבות הפעילות הנוכחית שלו או ההסכמים שהבנק צד להם אשר מידת החשיפה של הבנק אליו מדורגת, בהתאם למדיניות הבנק, כחשיפה ברמה "בינונית" או חמורה יותר.
- **סיכון מתפתח** - הינו סיכון אשר קיימת אי ודאות בקשר להתממשותו. עם זאת, סיכון זה יקבל תשומת לב מיוחדת של הנהלת הבנק בהתוויית האסטרטגיה העסקית ומסגרת ניהול הסיכון המתאימה.

במהלך תקופת הדוח פרץ בעולם ובארץ משבר הקורונה. התפשטות נגיף הקורונה הינו אירוע בעל השלכות מקרו כלכליות מהותיות המשפיע הן על אופן עבודת הבנק והן על הפוטנציאל להתממשות סיכונים שונים הבנק. בדומה למערכת הבנקאית זיהה הבנק בעקבות ההתפתחות בסיכון הפנדמיה בין היתר, את הסיכונים המתעצמים הבאים: סיכון ההמשכיות העסקית, סיכונים האשראי, סיכונים השוק והנזילות, סיכון המודלים והסיכונים התפעוליים לרבות סיכונים סייבר ואבטחת מידע וסיכונים מעילות והונאות. בשלב זה קיימת אי וודאות לגבי משך המשבר והשלכותיו העתידיות על פעילות המשק העולמי, המשק המקומי, לקוחות הבנק והבנק עצמו. הבנק נערך למגפה עם הגעת הידיעות על התפשטות הנגיף וממשיך לקיים מעקב אחר התפתחות הסיכונים וניהולם. לפרטים נוספים על משבר הקורונה ראה בהמשך.

להלן ריכוז השפעת גורמי הסיכון על עסקי התאגיד הבנקאי:

תיאור הסיכון	הסיכון
בינונית-גבוהה*	השפעה כוללת של סיכונים אשראי
בינונית-גבוהה*	סיכון בגין איכות לווים וביטחונות
בינונית-גבוהה*	סיכון בגין ריכוזיות ענפית
נמוכה	סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים
בינונית	השפעה כוללת של סיכונים שוק
בינונית	סיכון ריבית
נמוכה	סיכון אינפלציה
נמוכה	סיכון שערי חליפין
נמוכה	סיכון מחירי מניות ואג"ח
נמוכה	סיכון נזילות
בינונית-גבוהה*	סיכון תפעולי
בינונית	סיכונים טכנולוגית המידע
בינונית	סיכונים אבטחת מידע וסייבר
נמוכה	סיכון משפטי
בינונית	סיכון רגולטורי
בינונית	סיכון מוניטין
בינונית-גבוהה*	סיכון אסטרטגיה
בינונית	סיכון ציות
בינונית	סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור

* החל מהדוחות הכספיים לרבעון הראשון לשנת 2020 על רקע התפשטות נגיף הקורונה והשפעותיה הנוכחיות והאפשריות לעתיד על המצב הכלכלי הועלתה רמת הסיכון לבינונית-גבוהה.

להלן טבלה המרכזת את הסיכונים המתפתחים בבנק כולל סיכוני המשבר והפנדמיה:

ריכוז הסיכונים המתפתחים בבנק

הסיכון	תיאור הסיכון
סיכון מקרו-כלכלי וסיכון משקי	סיכון שהבנק עשוי להיות מושפע ממנו בעקבות הרעה בנתונים מקרו כלכליים בישראל וסיכונים משקיים אחרים ובעיקר בגין שיעורי האבטלה. התפשטות נגיף הקורונה מביאה להרעה מהותית בפעילות המשק בישראל אליו חשופה פעילות הבנק ועשויות להיות לה השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי במגזר משקי הבית ובתחום מימון פרויקטים בנדל"ן, כולל עלייה בסיכון המודלים על בסיסם נקבע דירוגי הלווים. בעת עריכת הדוחות הכספיים קיימת הקפאת תשלומים נרחבת באשראי למגזר משקי הבית (לדירור ואחר). כמו כן, להורדת הריבית וקיטון פוטנציאלי בהיקפי פעילות הבנק, עשויה להיות השפעה על קיטון בהכנסות המימון העתידיות של הבנק.
סיכונים תפעוליים	האתגר לנהל את הסיכון ולהמשיך בביצוע פעולות למרות שייתכן שתהיה מצבת עובדים נמוכה וקושי בהגעה למקום העבודה במקרה של התפשטות חוזרת של הנגיף. עקב התפשטות נגיף הקורונה חל בתקופת הדוח מעבר משמעותי של עובדים לעבודה מרחוק ושינויים נוספים באופן פעילות הבנק. גורמים שונים עשויים לנצל את המצב המשברי לביצוע מעילה או הונאה.
סיכון סייבר	אפשרות תקיפת סייבר על מערכות ה-IT של הבנק ואתרי הבנק אשר עשויה לגרום לפגיעה ביכולת להמשיך לספק שירות או לגרום עיכוב במתן שירות, גניבת נתוני הלקוחות ופגיעה במוניטין הבנק. בתקופת משבר קיימת עלייה בחשיפה לסיכון במשבר בגלל גורמים עוינים אשר עשויים לנצל את המשבר לביצוע תקיפות סייבר ונסיגות הונאות סייבר (למשל פשינג).
סיכון מודל עסקי	איומים אשר יכולים לנבוע להחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים כולל שינויים טכנולוגיים. משבר הקורונה עלול להקשות על יכולת התממשות של תכניות הבנק על פי היעדים שנקבעו בהתאם לאסטרטגיה שלו.
סיכון רגולטורי	השלכות הרגולציה בכל הקשור להטלת מגבלות משמעותיות על פעילות הבנק והצבת דרישות מכבידות.
סיכון ציות	הסיכון שעל תאגיד תוטל סנקציה חוקית או רגולטורית, הפסד פיננסי מהותי או פגיעה במוניטין כתוצאה מכישלון שלו לציית להוראות צרכניות, חוקי מיסוי, הפסד פיננסי כתוצאה מהתממשות הסיכון ההתנהגותי (Conduct Risk) ודרישות בתחום הלבנת הון ומימון טרור.

ביום 12 לפברואר 2020 פורסמה על ידי נציבות זכויות האדם של האו"ם "רשימה השחורה" של בתי עסק הפועלים ביהודה ושומרון, מזרח ירושלים ורמת הגולן. להערכת הבנק, להכללת בנק ירושלים ברשימה הנ"ל לא צפויה להיות השפעה מהותית.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

במהלך הרבעון השלישי של שנת 2020 חלה החמרה בהתפשטות מגפת הקורונה בישראל בפרט וברחבי העולם בכלל. בישראל הוכרז סגר כללי למשך כחודש מאמצע חודש ספטמבר, אשר לאחריו הוחל בחזרה הדרגתית לפעילות המשק. צעדי ההתגוננות שנקטים על-ידי ממשלות לרבות בעולם ובישראל כוללים בין היתר את המעבר בין מדינות, להחיל אמצעי בידוד, צמצום התקהלויות ותנועה, סגרים, הגבלות על הפעלת עסקים פרטיים ושירותים ממשלתיים ועירוניים ועוד. התפשטות הנגיף מביאה להרעה כלכלית מהותית בפעילות המשק גם בישראל אליה חשופה פעילות הבנק ויש לה השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי במגזר משקי הבית ובתחום מימון פרויקטים בנדל"ן. להורדת ריביות לזמן קצר על-ידי הבנקים המרכזיים, אלה שהתרחשו והורדות נוספות שעשויות להתבצע, עשויות להיות השפעות גם על קיטון בהכנסות המימון העתידיות של הבנק.

גם בחלוף שמונה חודשים מהתפרצות המגיפה בישראל, לא ניתן להעריך את היקף והשלכות התפשטות הנגיף בעתיד, או את התגובות הנוספות של הממשלות והבנקים המרכזיים הן מבחינת ההגבלות שיוטלו על המשק ומשכן והן מבחינת צעדים לתמיכה ועידוד הפעילות הכלכלית ואת תגובת הכלכלות והשווקים. כמו כן לא ניתן לאמוד ולכמת את משך האירוע ועומקו ואת השפעתו העתידית על הכלכלה העולמית, המשק הישראלי, לקוחות הבנק ועל הבנק עצמו.

הנהלת הבנק ממשיכה לקיים מעקב אחר התפתחות המשבר והשלכות הפיננסיות והעסקיות בגינו ובוחנת את התאמת האסטרטגיה העסקית נוכח האירועים. הוגדר ניטור ומעקב הדוק בתחומי הפעילות השונים של הבנק. באופן שוטף, נבחנים תרחישים שונים להתפתחות האירוע ולהשפעותיו על מכלול הסיכונים ועל פעילות הבנק. כמו כן, הנהלת הבנק מדווחת באופן שוטף לדירקטוריון הבנק ועודתיו אודות צעדיה בניהול האירוע בתחומים המפורטים להלן.

בהיבט התפעולי ובהיבטי המשכיות עסקית, ממשיך הבנק לנקוט בשורה של תהליכים ואמצעים המבטיחים רציפות תפעול הבנק ומתן שירות ללקוחות ובכללם עבודה מרחוק, דילול ו/או פיצול יחידות, שינויים באופן פעילות הסניפים והפעילות מול הלקוחות, ויידוא רציפות תפקודית מול הספקים המהותיים עימם עובד הבנק, טיפול בעובדים וניהול המשאב האנושי של הבנק והססת משאבים לטובת שירות לקוחות. הנהלת הבנק פועלת תוך שמירה על בריאותם וביטחונם של עובדי הבנק ולקוחותיו, בשים לב להוראות בנק ישראל והוראות משרדי הממשלה הרלוונטיים במטרה להמשיך לשרת את לקוחותיו ולהגן על חוסנו של הבנק. כמו כן במסגרת הפעולות להבטחת הרציפות התפעולית של הבנק ובשל המגבלות שהוטלו, חלק ניכר מעובדי הבנק החלו, כבר מחודש מרץ 2020, לעבוד (לפחות באופן חלקי) מבתיהם. בנוסף, חלק קטן מעובדי הבנק יצאו לחופשה בתשלום בתקופה האמורה.

בראי הזינוק החד בשיעור הבלתי מועסקים והאי ודאות לגבי מועד חזרתם לעבודה, ובהתחשב בפגיעה הקשה בסקטורים בענפי השירותים, ובצורך לנהל את סיכון האשראי הנובע מכך, החליטה הנהלת הבנק על שורה של צעדים לניטור מוגבר של מצבם הפיננסי של מבקשי אשראי חדש ובעלי אשראי קיים, ואף החליטה לצמצם באופן מהותי את השיווק היזום של אשראי צרכני ברבעונים האחרונים.

גם בתחום סיכוני השוק החליטה הנהלת הבנק צעדים על הקטנה מדודה של היקף הסיכון שנוטל הבנק לנוכח האי ודאות הכלכלית והתנדודיות המשמעותית בשוקי ההון.

לאור הנסיבות המיוחדות והסגר (השני) שהוטל על המשק במהלך הרבעון השלישי לשנת 2020, אשר מחד גרמו לכך שהמשק פועל בכוח אדם מצומצם שלא מאפשר לבצע את כל המטלות הרגולטוריות הקיימות במועדים הקבועים לכך, ומאידך לא אפשרו הגעה פיזית של אנשים לצורך ביצוע מטלות רגולטוריות, האריכו רגולטורים שונים חלק מההקלות על הפעילות הבנקאית ודחיות של מועדים שנקבעו ליישום הוראות קודמות. בפרט ניתן לציין את הוראת שעה ניהול בנקאי תקין 250 של הפיקוח על הבנקים המתעדכנת מעת לעת. לעניין זה יצוין, כי ביום 31 במרץ 2020 הכריז הפיקוח על הבנקים על הפחתת דרישות ההון מהבנקים, על מנת לאפשר לבנקים להגדיל את היצע האשראי ללקוחותיהם. הפחתת דרישת ההון מהבנקים נעשתה באמצעות הוראת שעה לתקופה של שישה חודשים עם אפשרות להארכה. ביום 16 בספטמבר, 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים כי על רקע המשך התפתחות אירוע נגיף הקורונה ואף התגברותו והלכותיו על הכלכלה בעולם ובישראל, ובתוך כך על כל משק בית פרטי ועסק, ועל מנת לסייע למשקי הבית ולעסקים לצלוח את התקופה המאתגרת, הוחלט להאריך בתקופה נוספת של שישה חודשים את תוקף הוראת השעה. בהתאם, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, החל מיום 31 במרץ 2020 ולמשך תקופת הוראת השעה, הינם 8.8% ו-12.3% בהתאמה (במקום 9.8% ו-13.3% לפני הוראת השעה). כמו כן, התבקשו הבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד ותכניות לרכישה עצמית של מניות, על רקע המשבר האמור. לפרטים נוספים אודות הוראות פיקוח ויזמות חקיקה בשל התפשטות נגיף הקורונה ראה [ביאור 17 בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2020](#).

לנוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים, במטרה להקל על הלקוחות, פרסם בנק ישראל מתווה מוסכם עם המערכת הבנקאית, לדחייה ופריסת תשלומים. כמו כן מתוך מטרה לעודד תאגידי בנקאיים לפעול לייצוב לוויים שלא עומדים או עשויים שלא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם עקב נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל דגשים לטיפול

בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. לפרטים נוספים ראה פרק 3.1 וביאור 17 בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2020, בקשר עם מתווה ההקלות ללקוחות.

ליום 30 בספטמבר 2020 יתרת האשראי לדיוור אשר בגינו נדחו תשלומים בבנק עמד על סך של כ-2,089 מיליוני ש"ח והיקף התשלומים שנדחו בגין אשראי לדיוור עמד על סך של כ-104.1 מיליוני ש"ח. יתרת האשראי לאנשים פרטיים שאינו לדיוור אשר בגינו נדחו תשלומים בבנק עמד על סך של כ-151 מיליוני ש"ח והיקף התשלומים שנדחו בגין אשראי לאנשים פרטיים שאינו לדיוור עמד על סך של כ-24.0 מיליוני ש"ח. יתרת האשראי המסחרי אשר בבגינו נדחו תשלומים בבנק עמד על סך של כ-251 מיליוני ש"ח והיקף התשלומים שנדחו בגין אשראי מסחרי עמד על סך של כ-13.6 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים אודות שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה ראה בפרק 3 בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2020.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-95.4 מיליוני ש"ח, גידול של 172% לעומת התקופה המקבילה אשתקד, מתוכם כ-62.1 מיליוני ש"ח נבע מגידול בהפרשה קבוצתית בגין ההשפעה הצפויה כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה (בגין אשראי לאנשים פרטיים שאינו לדיוור סך של 55.9 מיליוני ש"ח ובגין אשראי לדיוור כ-6.2 מיליוני ש"ח).

בהערכת ההפרשה הקבוצתית בגין ההשפעה הצפויה כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה הבנק הביא בחשבון את היקף והרכב הלווים אשר ביקשו את דחיית התשלומים, תחזית בנק ישראל לגבי שיעור האבטלה החזוי וגם החמרה אפשרית ברמת הכשל העתידי של לקוחות הבנק אשר לא ביקשו דחיית תשלומים.

במהלך הרבעון השלישי לשנת 2020 בחן הבנק את נאותות האומדנים אשר משמשים בקביעת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לאנשים פרטיים שאינו לדיוור כתוצאה מהתמשכות משבר נגיף הקורונה והחליט על עדכון הפרמטרים המשמשים לחישוב המודל החוזה את ההפסדים העתידיים: בחישוב המעודכן נלקח בחשבון שיעור האבטלה הרחב לעומת שיעור האבטלה הרגיל טרם העדכון, הבנק ביצע מיקוד ליתרות האשראי הרלבנטיות (בין השאר על ידי סקר נרחב לגבי מצב תעסוקה בקרב לקוחות שיש להם אשראי בדחיית תשלומים) לעומת סך יתרת האשראי בדחיית תשלומים שנלקחו בחשבון טרם העדכון, בנוסף התווספה למודל החמרה אפשרית ברמת הכשל העתידי לגבי יתרות בתיק האשראי אשר לא בוצעו בגין דחיית תשלומים. סך ההשפעה של שינויים אלו על שינוי אומדן ההפרשה אינם מהותיים.

בהמשך לאמור לעיל, במהלך הרבעון השלישי לשנת 2020 ביצע הבנק ניתוח להיקף הפסד האשראי לדיוור הצפוי בשל השפעת משבר נגיף הקורונה, בהערכת ההפרשה הקבוצתית בגין ההשפעה הצפויה הביא הבנק בחשבון שינוי אפשרי בגורמים הסביבתיים וגידול בסיכון האשראי בגין השינויים כאמור ועדכן את ההפרשה הקבוצתית בגין אשראי לדיוור ב-6.2 מיליוני ש"ח.

נציין כי הבנק ממשיך לעקוב אחר ההתפתחויות הן ברמה המקרו כלכלית והן על התנהגות תיק האשראי ויעדכן את ההפרשה להפסדי אשראי באופן שוטף ובהתאם לתוצאות בפועל שתיתכנה ותהיינה שונות מהערכות הבנק בשלב זה.

תכניות והערכות הבנק המפורטות לעיל, הינן בבחינת מידע צופה פני עתיד והן מתבססות על הנחות ועל תחזיות שונות שהיו בפני הבנק. מידע זה יכול שלא יתממש בשל שינויים העשויים לחול בשל גורמים שונים שאינם בשליטת הבנק בלבד. הגורמים המשפיעים כוללים תחזיות והערכות לגבי התפתחויות כלכליות בארץ ובעולם, במיוחד לגבי המצב הכלכלי במשק, כולל השפעת תנאים מאקרו כלכליים וגאו-פוליטיים ושינויים בשוקי ההון, וכן גורמים שונים נוספים המשפיעים על החשיפה לסיכונים: העדפות הציבור, הוראות גורמי פיקוח ואחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כוח אדם.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1) [נדבך 3]

מדידת החשיפות לסיכונים השונים מבוססת על יתרות בספרי הבנק כפי שנערכו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים החלים על הבנק ובהתאם להנחיות החישוב הספציפיות שנקבעו בהוראות נב"ת 203-209. המדידה עשויה להשתנות בהתאם לשינויים בכללים ובהוראות אלו וכן שינויים נוספים כגון: שינויים בגודל ותמהיל התיק, שינוי באיכות התיק ונתונים כלכליים, וכן שינויים בשיטות החישוב לרבות שיטות להפחתת סיכון (CRM). חשיפות הסיכון המוצגות להלן מבוססות על הכללים שהוגדרו לצורך חישוב ההון הפיקוחי הדרוש במסגרת נדבך 1 על מנת לתמוך בסיכונים אלו.

החל מיום 1 בינואר 2020 הבנק מיישם תקן חשבונאי חדש בנושא חכירות. השפעת התקן הינה גידול של כ- 95 מ' ש"ח נכסי סיכון וקיטון של כ- 0.1% ביחס הון עצמי רובד 1.

טבלה 2 – סקירת נכסי סיכון משוקללים:

א	ב	ג	
נכסי סיכון משוקללים ⁽¹⁾	דרישות הון מזעריות*		
30.09.2020	30.09.2019	30.09.2020	
במיליוני ש"ח			
8,293.2	7,880.8	663.5	1 סיכון אשראי ⁽²⁾ ⁽³⁾
110.1	91.5	8.8	6 סיכון אשראי של צד נגדי ⁽³⁾
0.3	0.2	0.6	10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)
-	-	-	15 סיכון סילוק (Settlement risk)
218.5	153.8	17.5	25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)
8,622.1	8,126.2	690.3	סך הכל סיכון אשראי
24.7	43.7	2.0	20 סיכון שוק ⁽³⁾
941.4	853.9	75.3	24 סיכון תפעולי ⁽³⁾
9,588.2	9,023.8	767.6	סך הכל

- (*) דרישת ההון המזערית של הבנק הינה 8.8% (ראה פרק הרכב ההון והלימות ההון להלן). חישוב דרישת ההון מבוסס בהתאם לנב"ת 301 על חילוק של נכסי הסיכון ב- 12.5.
- (1) לדרישה זו מתווספת דרישת הון בסך 1% ככרית ספיגת הפסדים נוספת מעבר לדרישת הוראות באזל ודרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח עבור הלוואות שבוצעו החל מתאריך 19/03/20 לתקופת ועד לתום תקופת הוראות המעבר (31/03/21), אלא אם כן תקופת המעבר תוארך פעם נוספת.
- (2) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.
- (3) מחושב בהתאם לגישה הסטנדרטית.

הרכב ההון והלימות ההון

מבנה ההון

[נדבר 3]

מבנה ההון הרגולטורי

ההון הרגולטורי הינו הבסיס לחישוב יחס הלימות ההון שמחושב כיחס בין סך ההון הרגולטורי הכשיר לבין נכסים משוקללים בסיכון. מדידת ההון הרגולטורי מבוססת על חלוקת ההון להון עצמי רובד 1 ולהון רובד 2. ההתאמות הפיקוחיות והניכויים העיקריים מהון עצמי רובד 1 הינם מסים נדחים לקבל נטו בגין הפרשי עיתוי, נכסים בלתי מוחשיים ורווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי (DVA). הניכוי בפועל בבנק הוא מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי (ראה טבלה 7 להלן). הון רובד 2 כולל הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי וכן מכשירי הון וכתבי התחייבות נדחים. מכשירי ההון וכתבי ההתחייבות שאינם כשירים להכרה בהון הפיקוחי לפי הוראות באזל III ולכן מופחתים בהדרגה לפי הוראות המעבר. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא ההון הפיקוחי – הוראות מעבר, מכשירי ההון וכתבי ההתחייבות הנדחים שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי מוכרים החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב- 10% נוספים עד להפחתה מלאה ביום 1 בינואר 2022 או בתקופה מוקדמת יותר בתנאים מסוימים. לאור האמור לעיל, נכון לשנת 2020 שיעור הניכויים מההון הרגולטורי עומד על 80% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 20%.

מגבלות על מבנה ההון

כדי להבטיח כי עיקר ההון הרגולטורי של הבנק הינו ברמת איכות גבוהה, נקבעו בהוראות מגבלות על מבנה ההון. בפרט, בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 נקבעו המגבלות הבאות:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי ההון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליון, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299.

ההון המוחשי (Tangible Common Equity) והלימות הון ביישום מלא של הוראות באזל III

ההון המוחשי מייצג סך הון המניות של הבנק בניכוי נכסים בלתי מוחשיים, מוניטין ומניות בכורה ככל שקיימות. יחס ההון המוחשי הינו השיעור של ההון המוחשי מתוך הנכסים המוחשיים של הבנק (סך הנכסים של הבנק בניכוי נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין). הון הבנק, רובו ככולו, מהווה הון מוחשי לתאריך הדיווח. נציין כי לבנק תמהיל פעילות לא מורכב יחסית ליתר הבנקים במערכת ולאור זאת הבנק כמעט לחלוטין אינו מושפע מהוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנוגע ליישום הוראות באזל III. יחס הון עצמי רובד 1 של הבנק בהנחת יישום מלא של הוראות באזל III ליום 30 בספטמבר 2020 הינו 10.1% וזהה ליחס ההון המדווח בהתאם להוראות היישום הנוכחיות שעומד אף הוא על שיעור של 10.1% (ביום 31 בדצמבר 2019 עמד יחס הון עצמי רובד 1 ביישום מלא על 10.4%).

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון רובד 1 מזערי של 9% וכן על יחס הון כולל מזערי של 12.5%. ליחסים אלה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדירור למועד הדיווח. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח הינו 9.8%-ו-13.3%, בהתאמה.

ביום 31 במרץ 2020, הכריז הפיקוח על הבנקים על הקלה לתאגידים בנקאיים בשל התפרצות נגיף הקורונה באמצעות הפחתת דרישות ההון מהבנקים, על מנת לאפשר לבנקים להגדיל את היצע האשראי ללקוחותיהם. הפחתת דרישת ההון מהבנקים נעשתה באמצעות הוראת שעה לתקופה של שישה חודשים עם אפשרות להארכה. בהתאם, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 30 בספטמבר 2020 ולמשך תקופת הוראת השעה, הינם 8.8%-ו-12.3% בהתאמה (כולל דרישה נוספת בגין הלוואות לדירור במקום 9.9%-ו-13.3% לפני הוראת השעה). בנוסף

עודכנה הוראות נב"ת מספר 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור" כך שהלוואות לדיור אשר יועמדו בתקופת המשבר, לא תחול בגינם דרישת ההון הנוספת בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור למועד הדיווח.

ביום 16 באפריל, 2020 החליט דירקטוריון הבנק שלא לשנות את מדיניות הדיבידנד ואת יעד הלימות ההון הקיימים. הנושא יעלה לדיון בשנית ככל שישתנו הנסיבות.

ביום 16 בספטמבר, 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים כי על רקע המשך התפתחות אירוע נגיף הקורונה ואף התגברותו והשלכותיו על הכלכלה בעולם ובישראל, ובתוך כך על כל משק בית פרטי ועסק, ועל מנת לסייע למשקי הבית ולעסקים לצלוח את התקופה המאתגרת, הוחלט להאריך בתקופה נוספת של שישה חודשים את תוקף הוראת השעה.

לאור האמור לעיל, דרישות ההון החלות על הבנק החל מהדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2020 הינם:

יחסי הון מזעריים	היחס ההון המזערי הנדרש בין 31.12.19	היחס ההון המזערי הנדרש בין 31.03.20 עד 31.03.21 ⁽¹⁾	היחס ההון המזערי הנדרש בין 31.03.21 עד 30.03.23
יחס הון עצמי רובד 1	9%	8%	הנמוך מבין: יחס ההון של הבנק ביום 31.03.21 לבין יחס ההון המזערי של הבנק
יחס הון כולל	12.5%	11.5%	טרם תקופת הוראת השעה.
נוספת בגין הלוואות לדיור	1% מיתרת הלוואות לדיור במועד הדיווח	1% מיתרת הלוואות לדיור, וזאת מלבד הלוואות שניתנו במהלך תקופת השעה. ⁽²⁾	

(1) עד תום תקופת המעבר שקבע בנק ישראל.

(2) יתרת הלוואות שניתנו במהלך התקופה 0.9 מיליארדי ש"ח.

קביעת יעדי ההון מהווה שלב התחלתי ומהותי בתהליך תכנון ההון כאשר, יתר השלבים נגזרים ממנו שכן יעד ההון המזערי שקבע בנק ישראל מהווה, למעשה, מגבלת תכנון. יעד ההון נקבע תוך התחשבות בסביבה הרגולטורית, העסקית והארגונית של הבנק. במסגרת דיוניו על תהליך הערכת נאותות ההון (ICAAP), קבע הדירקטוריון בישיבתו מיום 17 לפברואר 2019 להתאים את יעד הון עצמי רובד 1 לתוצאות ה-ICAAP ושהחל מה-1 ליולי 2019 יעד ההון לשנים הקרובות יהיה 10.0% ויעד הון כולל 13.5%.

תהליך הערכת הלימות ההון (ICAAP) ותכנון ההון הינו חלק מרכזי בניהול התכנית העסקית האסטרטגית וניהול הסיכונים של הבנק בראייה צופת פני עתיד. במסגרת תהליך תכנון ההון נבחנת השפעת היעדים האסטרטגיים והעסקיים על פרופיל הסיכון ועל ההון הנדרש על ידי התאגיד. יעדי ההון השמרנים שנקבעו מסכמים את הערכת הדירקטוריון על נאותות ההון של הבנק בהתייחס לתכנית העסקית צופה פני עתיד, הסיכון שהוגדר, סביבת הסיכונים, הממשל התאגידי, והמצב הכספי של הבנק. בין השיקולים שהובילו את הדירקטוריון להחלטה על יעדי ההון הנ"ל נכללה התכנית האסטרטגית להמשיך ולהתמקד בפעילות העסקית במגזר משקי הבית המהווה כ-90% מהפעילות והינו בעל פרופיל סיכון נמוך יחסית, בעיקר בשל גובה האשראי הממוצע ללווה והפיזור הרב בתיק האשראי. בנוסף, כ-90% מתיק האשראי של הבנק מובטח בביטחון ממשי, בעיקר דירות מגורים, ביחסי LTV נמוכים. כמו כן, בשל גודלו הבנק אינו מהווה סיכון מערכתי. יעדי ההון נקבעו בהתחשב בתיאבון הסיכון וברצון הבנק לעמוד ביחסי ההון המזערי גם לאחר התממשות תרחישי קיצון, בראייה צופת פני עתיד והמביאה בחשבון את דרישות בנק ישראל. התפשטות נגיף הקורונה הינו אירוע בעל השלכות מקרו כלכליות מהותיות המשפיע הן על אופן עבודת הבנק והן על הפוטנציאל להתממשות סיכונים שונים. בשלב זה קיימת אי וודאות לגבי משך המשבר והשלכותיו בעתידיות על פעילות המשק העולמי, המשק המקומי, לקוחות הבנק והבנק עצמו. הבנק זיהה מספר סיכונים אשר עשויים להתפתח בתקופת המשבר ובהתאם לכך עדכן את הערכת חלק מגורמי הסיכון ראה לעיל סיכונים מובילים ומתפתחים לעיל.

למטרת קביעת משקלי הסיכון, משתמש הבנק בדירוגי חברת הדירוג – Standard and Poor's Rating Group.

טבלה מספר 3 – תמצית הרכב ההון הרגולטורי לצורך חישוב יחס הון:

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 30 בספטמבר 2019	ליום 30 בספטמבר 2020
	במיליוני ש"ח	
226.8	226.8	226.8
738.8	703.0	760.8
(4.1)	(3.0)	(2.5)
-	-	-
(16.6)	(18.8)	(12.5)
944.9	908.0	972.6
-	-	-
944.9	908.0	972.6
248.0	248.9	241.4
101.7	101.7	107.8
-	-	-
349.7	350.6	349.2
1,294.6	1,258.6	1,321.8

הון עצמי רובד 1

הון מניות רגילות נפרע ופרמיה

עודפים

רווח כולל אחר

מרכיבי הון נוספים

סכומים שהופחתו מהון עצמי רובד 1

סך הכל הון עצמי רובד 1

הבדלים בין הון עצמי לבין הון עצמי רובד 1

סך הכל הון רובד 1

הון רובד 2

מכשירי הון מורכבים וכתבי התחייבות נדחים

הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס

סכומים שהופחתו מהון רובד 2

סך הכל הון רובד 2

סך הכל הון כולל

לפרוט נוסף ראה טבלה 6 להלן.

טבלה מספר 4 - הרכב ההון הפיקוחי (CC1):

	ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 30 בספטמבר 2019		ליום 30 בספטמבר 2020	
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3 במיליוני ש"ח	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה
1	1+2	-	226.8	-	226.8	226.8
2	3	-	738.8	-	703.0	760.8
3	4	-	(4.1)	-	(3.0)	(2.5)
4	5	-	-	-	-	-
5		-	961.5	-	926.8	985.1
6		-	-	-	-	-
7	6	-	-	-	-	-
8	7-8	-	-	-	-	-
9	9	-	(16.6)	-	(18.8)	(12.5)
10	10	-	-	-	-	-
11		-	-	-	-	-
12		-	-	-	-	-
13	11	-	-	-	-	-
14	12-13	-	-	-	-	-
15		-	-	-	-	-

הון עצמי רוברד 1: מכשירים ועודפים
הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רוברד 1
1
עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
2
רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
3
מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט)
4
הון עצמי רוברד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
5
הון עצמי רוברד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים
6
התאמות יציבותיות להערכות שווי מוניטין, בניכוי מיסים נדחים לשלם, אם רלבנטי
7
נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם
8
מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רוחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנבעים מהפרשי עיתוי
9
סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן
10
פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים
11
גידול בהון העצמי הנובע מעסקאות איגוח רוחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד
12
מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק
13
עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שייסולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור
14
השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל הת' לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים)
15

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה טבלה CC2 תוספת א' בדוח על הסיכונים השנתי

הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 30 בספטמבר 2019		ליום 30 בספטמבר 2020	
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3 במיליוני ש"ח	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים						
16 החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים	14	-	-	-	-	-
17 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	-	-	-	-	-	-
18 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	-	-	-	-	-	-
19 זכויות שירות למשכנתאות אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1	-	-	-	-	-	-
20 מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1	-	-	-	-	-	-
21 סכום זכויות שירות למשכנתאות, מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי וההשקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים, העולה על 15% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי	-	-	-	-	-	-
22 מזה: בגין השקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים	-	-	-	-	-	-
23 מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות	-	-	-	-	-	-
24 מזה: מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי	-	-	-	-	-	-
25 התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים	-	-	-	-	-	-
א.25 מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים	-	-	-	-	-	-
ב.25 מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות	-	-	-	-	-	-
ג.25 מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיפים לעיל	-	-	-	-	-	-
26 ניכויים החלים על הון עצמי רובד 1 מאחר ואין בהון רובד 1 נוסף והון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים	-	-	-	-	-	-
27 סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1	-	(16.6)	-	(18.8)	-	(12.5)
28 הון עצמי רובד 1	-	944.9	-	908.0	-	972.6

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה טבלה CC2 תוספת א' בדוח על הסיכונים השנתי

הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 30 בספטמבר 2019	ליום 30 בספטמבר 2020		
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם		
יתרה	יתרה	יתרה	יתרה	יתרה	יתרה
הפניה למאן הפיקוחי	לבאזל 3	לבאזל 3	לבאזל 3	לבאזל 3	
		במיליוני ש"ח			
הון רובד 1 נוסף: מכשירים					
מכשירי הון מניות רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלו	-	-	-	-	29
מזה: מסוג כהון עצמי בהתאם להוראות הדיווח לציבור.	-	-	-	-	30
מזה: מסוג כהתחייבות בהתאם להוראות הדיווח לציבור.	-	-	-	-	31
מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג'	-	-	-	-	32
הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים	-	-	-	-	33
הון רובד 1 נוסף: ניכויים					
השקעה עצמית במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים)	-	-	-	-	34
החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף	-	-	-	-	35
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עלה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	-	-	-	-	36
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	-	-	-	-	37
ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים	-	-	-	-	38
מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים	-	-	-	-	א.38
מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיף 38. א.	-	-	-	-	ב.38
ניכויים החלים על הון רובד 1 נוסף מאחר ואין בהון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים	-	-	-	-	39
סך כל הניכויים בהון רובד 1 נוסף	-	-	-	-	40
הון רובד 1 נוסף	-	-	-	-	41
הון רובד 1	944.9	908.0	972.6		42

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה טבלה CC2 תוספת א' בדוח על הסיכונים השנתי

הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

		ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 30 בספטמבר 2019		ליום 30 בספטמבר 2020	
		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	
		יתרה		יתרה		יתרה	
				במיליוני ש"ח			
18A	-	238.5	-	238.9	-	236.7	הון רובד 2: מכשירים והפרשות מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
18B	(9.5)	9.5	(10.0)	10.0	(4.7)	4.7	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
19	-	-	-	-	-	-	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג' מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של תאגיד הבנקאי והמחוזקים על ידי משקיעים צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
20	(9.5)	349.7	(10.0)	350.6	(4.7)	349.2	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
							הון רובד 2 לפני ניכויים
							הון רובד 2: ניכויים
	-	-	-	-	-	-	השקעה עצמית במכשירי הון רובד 2, המוחזקת באופן ישיר או עקיף
	-	-	-	-	-	-	החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון רובד 2 של תאגידים פיננסיים
	-	-	-	-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	-	-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	-	-	-	-	ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
	-	-	-	-	-	-	מזה: ניכויים נוספים להון רובד 2 שלא נכללו במסגרת סעיף לעיל
	(9.5)	349.7	(10.0)	350.6	(4.7)	349.2	סך כל הניכויים להון רובד 2
	(9.5)	1,294.6	(10.0)	1,258.6	(4.7)	1,321.8	הון רובד 2
		9,089.9		9,023.8		9,588.2	סך הון
							סך נכסי סיכון משוקללים

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה טבלה CC2 תוספת א' בדוח על הסיכונים השנתי

הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 30 בספטמבר 2019	ליום 30 בספטמבר 2020		
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	שיעור/יתרה	שיעור/יתרה
	במיליוני ש"ח/באחוזים				
	יחסי הון וזכויות לשימור הון (באחוזים)				
	-	10.4%	-	10.1%	10.1%
56	-	10.4%	-	10.1%	10.1%
57	-	14.2%	-	13.9%	13.8%
58					
	דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים				
	-	9.9%	-	9.9%	8.8%
64	-	9.9%	-	9.9%	8.8%
65	-	13.4%	-	13.4%	12.3%
66					
	סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)				
	-	-	-	-	-
67	-	-	-	-	-
68	-	-	-	-	-
69	-	54.8	-	61.5	84.3
70					
	תקרה להכללת הפרשות ברובד 2				
	-	101.7	-	101.7	107.8
71	-	99.8	-	102.1	107.8
72	-	-	-	-	-
73	-	-	-	-	-
74	-	-	-	-	-

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה טבלה CC2 תוספת א' בדוח על הסיכונים השנתי

יחס המינוף

[נדבר 3]

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 של המפקח על הבנקים בנושא יחס מינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון. יחס המינוף נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי בכדי למנוע תהליכי צמצום מינוף העלולים לפגוע במערכת הפיננסית ובכלכלה, ולחזק את דרישות ההון מבוססות סיכון.

יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון (מונה) מחולק במדידת החשיפה (מכנה), כאשר היחס מבוסס באחוזים.

מדידת ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 (ההון הפיקוחי).

מדידת החשיפה לצורך יחס מינוף תהיה בדרך כלל עקבית עם הערכים החשבונאיים, כאשר:

- חשיפות מאזניות וחשיפות של פריטים שאינם נגזרים יכללו במדידת החשיפות בניכוי הפרשות פרטניות והתאמות שווי.
- לא יותרו קיזוזי הלוואות ופיקדונות.

תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד.

תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף כאמור החל מיום 1 בינואר 2018, אלא אם התאגיד הבנקאי עמד בדרישה ליחס מינוף כאמור ביום פרסום ההוראה. לאור זאת, הבנק אינו רשאי לרדת מהסף שנקבע בהוראה.

ביום 1 בנובמבר 2020 לנוכח התמשכות משבר הקורונה, והמשך ההתמודדות של משקי הבית והעסקים עם הקשיים התזרימיים בעקבות השלכות המשבר, עלה הצורך להבטיח כי הדרישה מהמערכת הבנקאית לעמוד ביחס מינוף מזערי, המותאמת לימי שגרה, לא תהווה חסם להעמדת אשראי בתקופת המשבר. בשל כך, הוחלט כהוראת שעה להפחית את הדרישה לשיעור מזערי של 5.5% בבנקים הגדולים (לעומת 6% כיום) ול-4.5% בבנקים הבינוניים והקטנים (לעומת 5% כיום).

יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 עומד ביום 30 בספטמבר 2020 על 6.2%.

טבלה מספר 5 - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1):

	ליום 30 בספטמבר 2019	ליום 30 בספטמבר 2020
ליום 31 בדצמבר 2019		
במיליוני ש"ח		
	14,298.1	14,854.0
	-	-
	-	-
	-	0.1
	784.5	643.1
	85.1	95.3
	15,167.7	15,592.5

סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או
המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים
פיקוחיים
התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור,
אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמה: עסקאות רכש חוזר
והלוואות מובטחות דומות אחרות)
התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות
לסכומים שווי ערך אשראי)
התאמות אחרות
חשיפה לצורך יחס המינוף

טבלה מספר 6 - יחס המינוף (LR2):

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 30 בספטמבר 2019	ליום 30 בספטמבר 2020
במיליוני ש"ח		

14,339.0 (16.6)	13,794.6 (18.8)	14,960.5 (12.5)
14,382.4	13,775.8	14,948.0

חשיפות מאזניות
נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות) סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
סך החשיפות המאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)

0.5	0.5	0.7
0.2	0.4	0.7
0.8	1.0	1.4

חשיפות בגין נגזרים
עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות דיווח לציבור (ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים) (רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח) סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו (קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו)
סך החשיפות בגין נגזרים

-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-

חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית (סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי בגין נכסי מימון ניירות ערך
חשיפות בגין עסקאות כסוכן

סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך

2,062.3 (1,277.7) 784.5	1,990.6 (1,240.2) 750.3	1,743.8 (1,100.7) 643.1
944.9	908.0	972.6
15,167.7	14,527.1	15,592.5

חשיפות חוץ מאזניות אחרות
חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו (התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
פריטים חוץ מאזניים

**הון וסך החשיפות
הון רובד 1
סך החשיפות**

**יחס המינוף
באחוזים**

6.2%	6.3%	6.2%
------	------	------

יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

התפשטות הנגיף והמשבר העולמי הביאו לעלייה בשיעור האבטלה, לפגיעה בחוסנם של משקי הבית ולהאטה בפעילות בענף הנדל"ן, ומשכך קיימות לה השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי וקשיי נזילות של לווים, בעיקר מקרב משקי הבית, ובגין ההאטה בפעילות הכלכלית. היכולת להתמודד עם הפגיעה הכלכלית תלויה בגורמים רבים אשר עדיין אינם ברורים מספיק בשלב זה ואשר כוללים את מהירות החזרה לשגרה בענפים השונים, יכולת העסקים ומשקי הבית להתמודד עם המשבר באמצעות שינוי תהליכים ומציאת פתרונות חליפיים, תמיכת הממשלה, התאוששות המסחר העולמי ועוד גורמים נוספים. על רקע אי הוודאות הרבה, צופה הבנק כי הפסדי האשראי יגדלו, אך בשלב זה קשה לקבוע באיזו מידה ועד מתי, בין היתר כתוצאה מתהליכים וצעדים שנוקטים הממשלה ובנק ישראל ואשר עשויים לסייע למשק להחליץ מהמשבר במהירות רבה יותר, אך במידה ולא יצלחו יביאו לדחיה בלבד בהתממשות סיכוני האשראי. הבנק זיהה מספר סיכונים ובניהם סיכון האשראי וסיכון הריכוזיות אשר עשויים להתפתח בתקופת המשבר ובהתאם לכך עדכן את הערכת חלק מגורמי הסיכון ראה [בפרק סיכונים מתפתחים ומובילים לעיל](#).

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה

ביום 27 ביולי 2020, במטרה להמשיך ולסייע ללקוחות בהתמודדות עם הקשיים התזרימיים בעקבות השלכות משבר וירוס הקורונה, תוך ניהול סיכונים מושכל ואחראי, הודיע הפיקוח על הבנקים על הארכת המתווה הקודם לדחיית תשלומי הלוואות והרחבתו, כפי שאומץ ע"י המערכת הבנקאית, באופן הבא:

בהתייחס למשכנתאות, אשראי צרכני ואשראי עסקי:

התקופה להגשת הבקשה לדחיית תשלומי הלוואות הוארכה עד ליום 30 באוקטובר 2020.

דחיית התשלומים תבצע בריבית שאינה עולה על הריבית הנקובה בהסכם ההלוואה ותחול על תקופת הדחיה.

משכנתאות: בהתאם למתווה הקודם- במשכנתאות הדחיה תבוצע לתקופה של 6 חודשים, ללא שיקול דעת הבנק. בהתאם למתווה המורחב- לקוחות שכבר קיבלו דחיה של תשלומי המשכנתא, יוכלו לדחות את התשלומים עד לסוף שנת 2020, גם אם הדחיה עולה על 6 חודשים. לקוחות שטרם דחו את תשלומי המשכנתא יבקשו לעשות זאת, יוכלו לדחות את התשלומים לתקופה של 6 חודשים.

הלוואות צרכניות עד 100,000 ש"ח: בהתאם למתווה הקודם - הדחיה תבוצע לתקופה של 3 חודשים (עם אופציה בהתאם לשיקול דעת הבנק לדחיה נוספת של 3 חודשים). בהתאם למתווה המורחב- תקופת הדחיה להלוואות אלו תהיה עד 6 חודשים, לבחירת הלקוח, באופן הבא:

לקוחות שכבר דחו את התשלומים לחלק מהתקופה, יוכלו להגיש בקשה נוספת לדחיית התשלומים עד לתקופה של 6 חודשים במצטבר, ובלבד שלא היו פיגורים בהלוואה נכון לתאריך 28 בפברואר 2020.

לקוחות שטרם דחו את התשלומים, ומעוניינים עכשיו בדחייתם, יוכלו לקבל דחיה של עד 6 חודשים. האמור יחול גם על לקוחות שבהלוואותיהן היו פיגורים בחודשיים שקדמו למועד הגשת הבקשה.

אשראי עסקי: בהתאם למתווה הקודם- ניתן להגיש בקשה לדחיית תשלומי הלוואה, מסוג אשראי עסקי, עד לתאריך 31 ביולי 2020. בהתאם למתווה המורחב- לווה אשר נטל אשראי עסקי, ואשר טרם הגיש בקשה לדחיית תשלומים, או הגיש בקשה לתקופה חלקית, יוכל להגיש בקשה לדחיית תשלומים, בהתאם למתווה זה, עד לתאריך 30 באוקטובר 2020.

המתווה שגובש מציג את תנאי המינימום בדחיית הלוואות וכל בנק רשאי להרחיבו לטובת לקוחותיו ולבקשתם. בנק ירושלים בוחן אפשרויות להרחבת המתווה.

לפרטים נוספים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ראה ביאור 17 בתמצית הדוחות הכספיים.

ביום 29 בספטמבר, 2020 הודיע הפיקוח על הבנקים על הרחבה נוספת של מתווה הקפאות האשראי האמור. במסגרת הרחבת המתווה, התקופה להגשת בקשות לדחיית תשלומי הלוואות הוארכה עד ליום 31 בדצמבר 2020. ולקוחות אשר כבר ביקשו לדחות

את התשלומים יכולים להאריך את תקופת ההקפאה עד ליום 31 בדצמבר, 2020 או שישה חודשים מיום הבקשה, לפי המאוחר מבין השניים.

לנוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים, ומתוך מטרה לעודד תאגידים בנקאיים לפעול לייצוב לוויים שלא עומדים או עשויים לא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם עקב נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל דגשים לטיפול בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. בהתאם לחוזר נקבע כי שינויים בתנאי הלוואות לא גורמים באופן אוטומטי לסיווג של הלוואות כחובות בעייתיים בארגון מחדש, כאשר בשל אירוע נגיף הקורונה מבוצעים שינויים לזמן קצר בתשלומים ללווים אשר לא היו בפיגור קודם לכן. עוד נקבע כי, לווה נחשב לווה שאינו בפיגור אם הוא נמצא בפיגור של פחות מ-30 ימים במועד יישום השינויים. ייצוב לוויים שאינם בפיגור בהלוואות הקיימות שלהם, אשר הם לוויים תקינים הנתקלים בבעיות פיננסיות או תפעוליות בטווח הקצר כתוצאה מאירוע נגיף הקורונה ככלל לא יחשב כארגון מחדש של חוב בעייתי, בפרט כאשר מתקיימים התנאים הבאים: השינוי בוצע בשל אירוע נגיף הקורונה, הלווה לא היה בפיגור במועד שבו יושמו השינויים, השינוי הוא לזמן קצר.

לעניין קביעת מצב פיגור - חובות שלא היו לפני כן בפיגור וניתנה להם דחייה בשל אירוע נגיף הקורונה, לא יסווגו כחובות בפיגור בשל הדחייה. כאשר בוצעה דחיית תשלומים בחובות שהיו בפיגור לפני הדחייה, יש להקפיא את מצב הפיגור במשך תקופת דחיית התשלום למעט אם החוב סווג כפגום או אם הוא נמחק חשבונאית. ייתכן שאילולא הקפאת מניין ימי הפיגור ביחס לתשלומים שנדחו, כאמור לעיל, יתרת החובות בפיגור היתה גבוהה יותר.

טבלה – 7א' חובות אשר בוצעה לגביהם דחיית תשלומים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה ואשר לא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים כאמור לעיל.

פירוט נוסף של יתרת החוב הרשומה של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים				חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, נכון למועד הדיווח ⁽¹⁾				אשראי לציבור
חובות לא בעייתיים				חובות בעייתיים	סכום התשלומים שנדחו	מספר הלוואות	יתרת חוב רשומה	
סך הכול חובות לא בעייתיים	חובות בדירוג ביצוע אשראי שאינם בפיגור	חובות בדירוג ביצוע אשראי, בפיגור של 30 ימים או יותר	חובות שאינם בדירוג ביצוע אשראי ⁽²⁾					
-	-	-	-	-	-	-	-	עסקים גדולים
-	-	-	-	-	-	-	-	עסקים בינוניים
251.3	251.3	-	-	-	13.6	156.0	251.3	עסקים קטנים ⁽³⁾
140.9	140.9	-	-	10.0	24.0	3,290.0	150.9	אנשים פרטיים - לא דיור
2,000.4	1,870.7	23.3	106.4	88.2	104.1	3,585.0	2,088.6	הלוואות לדיור
2,392.6	2,262.9	23.3	106.4	98.2⁽⁴⁾	141.7	7,031.0	2,490.8	סך הכל ליום 30 בספטמבר 2020

חובות אשר תקופת דחיית התשלומים בגינם הסתיימה, נכון למועד הדיווח (5)		פירוט נוסף של חובות שנמצאים בדחיית תשלומים, לפי משך תקופת דחיית התשלומים (2) (4)		
מזה: בפיגור של 30 ימים או יותר	יתרת חוב רשומה	חובות לא בעייתיים		
		חובות לגביהם בוצעה דחיה של יותר מ-6 חודשים	חובות לגביהם בוצעה דחיה של יותר מ-3 ועד ל-6 חודשים	
-	-	-	-	עסקים גדולים
-	-	-	-	עסקים בינוניים
-	93.6	165.5	85.8	עסקים קטנים (3)
2.1	151.1	16.6	134.3	אנשים פרטיים - לא דיור
3.2	890.6	1,407.5	681.1	הלוואות לדיור
5.3	1,135.3	1,589.6	901.2	סך הכל ליום 30 בספטמבר 2020

- (1) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ואינה כוללת דחייה אשר לה הלוואה זכאי לפי כל דין.
- (2) סיווג החובות בוצע לפי אותם מבחנים שבהן הבנק מבצע את הערכה באופן שוטף בגין חובות אשר נמצאים אינם בדחיית תשלומים.
- (3) אשראי בשעבוד נכסי נדלן.
- (4) כולל יתרה של חובות אשר תנאיהם שונו במסגרת התמודדות עם נגיף הקורונה וסווגו כחובות בהשגחה מיוחדת ליום 30 בספטמבר, 2020:
- א. בגין אנשים פרטיים – הלוואות לדיור בסך של 66.9 מיליוני ש"ח, בקביעת סיווג החובות בחן הבנק מספר היבטים כגון: שיעורי המימון של הנכסים בתרחיש של ירידת מחירי דיור, האופי התעסוקתי של הלווים וההסתברות לכשל.
- ב. בגין אנשים פרטיים – אחר סווגו כחובות בהשגחה מיוחדת סך של 9.0 מיליוני ש"ח, בקביעת סיווג החובות בחן הבנק את הממוצע ההסטורי של יחס החובות הבעייתיים לתיק האשראי.
- (5) חוב אשר תקופת דחיית התשלומים בגינו הסתיימה הינו חוב אשר מועד התשלום החוזי האחרון שלו שנדחה במסגרת המתווה חלף לפני תאריך הדיווח. לדוגמה חוב שחוזר לשלם בחודש אוקטובר והתשלום החוזי האחרון שלו שנדחה היה בחודש ספטמבר, יוגדר כחוב אשר תקופת דחיית התשלומים בגינו הסתיימה ליום 30 בספטמבר, 2020.

ליום 30 ביוני 2020 סך יתרת האשראי אשר בגינו נדחו תשלומים בבנק עמד על כ-3,407.9 מיליוני ש"ח, האשראי הבעייתי מסך האשראי אשר בגינו נדחו תשלומים עמד על כ-71.2 מיליוני ש"ח, היקף התשלומים שנדחו עמד על כ-110.4 מיליוני ש"ח, מספר ההלוואות בגין נדחו תשלומים עמד על 10,898.

ליום 31 במרץ 2020 סך יתרת האשראי אשר בגינו נדחו תשלומים בבנק עמד על כ-2,115.7 מיליוני ש"ח, היקף התשלומים שנדחו עמד על כ-56.9 מיליוני ש"ח, מספר ההלוואות בגין נדחו תשלומים עמד על 5,911.

לאחר תאריך המאזן המשיך הבנק לאשר בקשות לדחיית התשלומים, ליום 10 בנובמבר 2020 סך יתרת האשראי אשר בגינו נדחו תשלומים בבנק עמד על כ-2,651.4 מיליוני ש"ח, היקף התשלומים שנדחו עמד על כ-158.7 מיליוני ש"ח, מספר ההלוואות בגין נדחו תשלומים עמד על 6,732.

ריכוזיות

סיכון הריכוזיות הוא סיכון הנובע מהיעדר פיזור בתיק האשראי. במטרה לצמצם את סיכון הריכוזיות פועל הבנק לפיזור תיק האשראי בין לווים רבים מענפי משק שונים. הבנק בוחן חשיפתו למגזרי האוכלוסייה השונים באופן שוטף ומבצע ניתוחי תרחישים מהם עולה כי לא צפוי לבנק הפסד חריג כתוצאה מחשיפת הבנק למגזר מסוים. תוצאות הבחינה מוגשות לדירקטוריון הבנק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני.

הוצאות בגין הפסדי אשראי לתקופת הדוח הסתכמו ב-95.4 מיליוני ש"ח, המהווה שיעור של כ-1.13% מתיק האשראי לציבור. מתוכם כ-62.1 מיליוני ש"ח נבע מגידול בהפרשה קבוצתית בגין ההשפעה הצפויה כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה (בגין אשראי לאנשים פרטיים שאינו לדיור סך של 55.9 מיליוני ש"ח ובגין אשראי לדיור כ-6.2 מיליוני ש"ח). בהערכת ההפרשה הקבוצתית בגין ההשפעה הצפויה כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה הבנק הביא בחשבון את היקף והרכב הלווים שביקשו את דחיית התשלומים, תחזית בנק ישראל לגבי שיעור האבטלה החזוי והחמרה אפשרית ברמת הכשל העתידי של לקוחות הבנק אשר לא ביקשו דחיית

תשלומים. נציין כי הבנק ימשיך לעקוב אחר ההתפתחויות הן ברמה המאקרו כלכלית והן על התנהגות תיק האשראי ויעדכן את ההפרשה להפסדי אשראי באופן שוטף ובהתאם לתוצאות בפועל שתיתכנה ותהיינה שונות מהערכות הבנק בשלב זה. לפרטים אודות הרכב והתפתחות ההוצאות להפסדי אשראי ראה דוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2020 בפרק התפתחויות עיקריות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר.

טבלה – 7 ב' שיעורי הפרשה מסיכון אשראי לציבור

31 בדצמבר 2019	30 בספטמבר 2019	30 בספטמבר 2020	
0.08%	0.08%	0.14%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית מיתרת האשראי לציבור
1.42%	1.48%	1.39%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
1.04%	1.03%	1.66%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
1253%	1300%	1171%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית
69%	66%	108%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר
1.39%	1.48%	1.56%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
0.36%	0.45%	1.15%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור
0.25%	0.31%	0.23%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת
23.5%	28.9%	13.4%	שיעור המחיקות נטו בגין האשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

(*) השיעור לתשעת החודשים הראשונים לשנת 2020 הושפע מהותית מעדכון ההפרשה הקבוצתית בסך 73.0 מיליוני ש"ח בגין השפעת התפשטות נגיף הקורונה. לפרטים ראה דוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2020 בפרק התפתחויות עיקריות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר.

הערכת ההפרשה להפסדי אשראי בגין השפעת משבר נגיף הקורונה

הערכת הבנק מתבססת בין היתר על היקף והרכב (בהתחשב בין השאר בפרמטרים של סוג תעסוקה, ענף תעסוקה, גיל הלווה, מקום מגורים, רמת הכנסה וכו') החובות לגביהם בוצע שינוי בתנאים לבקשת הלקוחות במסגרת התמודדות עם המשבר, תחזית שיעור האבטלה הרחב של בנק ישראל לשנים 2020-2021, שיעור ההתאוששות של לקוחות שייכנסו לכשל בתום תקופת דחיית תשלומי החובות וירידה במחירי הנדל"ן למגורים. כמו כן הונח עלייה ברמת הכשל העתידי של לקוחות הבנק אשר לא ביקשו דחיית תשלומים.

להלן טבלה המציגה את שיעורי ההפרשה בפועל ורגישות לשינויים באומדנים:

טבלה – 7 ג' שיעורי ההפרשה בפועל ורגישות לשינויים באומדנים

ליום 30 ביוני			
סך הכול	מסחרי ואחר	אנשים פרטיים - אחר	אנשים פרטיים - לדיור
191.1 (*)	16.1	116.0	58.8
13,111	3,029	1,351	8,730
1.5%	0.5% (2)	8.6%	0.7% (1)
יתרת ההפרשה			
יתרת סיכון האשראי			
שיעור יתרת ההפרשה לסיכון אשראי			
שיעור ההפרשה להפסד בהנחה של:			
שינוי בתחזית שיעור האבטלה			
	0.5%	8.9%	0.7%
	0.5%	9.3%	0.7%
	0.5%	9.6%	0.7%
שינוי בהיקף החובות שנדחו			
	0.5%	8.8%	0.7%
	0.5%	9.3%	0.7%
	0.5%	9.7%	0.7%
ירידה במחיר נדל"ן למגורים			
	0.5%	8.6%	0.7%
	0.5%	8.6%	0.7%
	0.5%	8.6%	0.7%

(*) מזה 2.5 מיליוני ש"ח בגין הפרשה לסיכון אשראי חוץ מאזני.

(1) בהתאם להוראות נב"ת 329 מחזיק הבנק, בנוסף להפרשה לפי עומק הפיגור והפרשה פרטנית, הפרשה קבוצתית בגין הלוואות לדיור. לשינויים בפרמטרים של שיעור האבטלה, היקף הנכסים ושינוי בהיקף החובות שנדחו ישנה השפעה על גובה ההפרשה התאורטי הנדרש. בהתחשב בגובה ההפרשות הקיימות בבנק, גם לשינויים התאורטיים המקסימאליים לא תהא השפעה על היקף/גובה ההפרשה, מעבר למצוין בטבלה. עם זאת יתכן שבעקבות משבר הקורונה תהיה עלייה זמנית בהפרשה לפי עומק הפיגור בהתאם להנחיית הפיקוח.

(2) כ-2,639.9 מיתרת סיכון האשראי הכולל מסחרי ואחר משתייך לענף משקי בינוי ונדל"ן וכולל ובעיקר אשראי למימון בנייה למגורים בשיטת הליווי הסגור. לפרטים ראה להלן בפרק מאפייני אשראי למימון הקמת פרויקטים בנדל"ן.

טבלה – 7 ד' יתרות אשראי לפי ענפי משק

ליום 31 בדצמבר 2019			ליום 30 ביוני 2020			ענף מסחרי
שיעור הפרשה מסך האשראי	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	אשראי לציבור	שיעור הפרשה מסך האשראי	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	אשראי לציבור	
במיליוני ש"ח						
0.4%	4.8	1,084.4	0.5%	5.2	1,132.6	בינוי ונדל"ן – בינוי
0.5%	2.8	524.0	0.5%	3.1	645.1	בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן
0.1%	0.1	106.6	0.1%	0.1	105.3	שרותים פיננסיים
1.9%	2.2	116.8	3.9%	7.9	201.7	שרותים עסקיים אחרים
0.5%	9.9	1,831.8	0.8%	16.3	2,084.7	סך הכל מסחרי
0.6%	46.7	7,637.7	0.7%	58.8	8,024.2	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
4.6%	58.0	1,261.8	9.4%	116.0	1,235.5	אנשים פרטיים - אחר
1.1%	114.6	10,731.3	1.7%	191.1	11,344.4	סך אשראי לציבור

לפרטים נוספים על אשראי לפי ענפי משק ראה דוח הדירקטוריון לדוחות הכספיים ל-30 בספטמבר 2020.

הלוואות לדיור

במסגרת ניהול סיכונים אשראי, הבנק נוקט אמצעים שונים להפחתת סיכונים הנובעים ממתן האשראי. הבנק קבע במסגרת מדיניות האשראי מגבלות שונות על פעילות האשראי לדיור בהתחשב בגורמי הסיכון המרכזיים. הפרמטרים העיקריים להגדרת תיאבון הסיכון בתחום הלוואות לדיור הינם: שיעור המימון (LTV), מיקום הנכס, יחס החזר מהכנסה (PTI), מטרת הלוואה ותקופת ההלוואה. הבנק מנטר באופן שוטף את פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות לנוכח תיאבון הסיכון שקבע. לאחר פרוץ משבר הקורונה הנהלת הבנק החליטה על שינויים רלוונטיים בנהלים ובנוסף קבעה ההנהלה מספר מגבלות מחמירות בהתאם למצב. לקוחות הבנק בתחום הלוואות לדיור נמנים עם אוכלוסיות מהעשירון האמצעי ומעלה. ככלל עדיפות הבנק ללקוחות בעלי הכנסה משפחתית ברוטו שאינה פוחתת מההכנסה הממוצעת במשק כאשר כ-50% מהאשראי ניתן לנכסים באזור גוש דן וירושלים רבתי. בביצועי הלוואות לדיור ברבעון השלישי לשנת 2020 שיעור יחס החזר מהכנסה הממוצע עמד על כ-28%, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. כאשר כ-100% מההלוואות ניתנו בשיעור החזר של עד 40% מההכנסה וכ-76% מההלוואות ניתנו בשיעור מימון שאינו עולה על 60% משווי הנכס.

יתרת חוב נטו (בניכוי הפרשה להפסדי אשראי) של הלוואות לדיור בפיגור מעל ל-90 ימים עומדת על 119.7 מיליוני ש"ח, לעומת יתרה של 116.8 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019.

ליום 30 בספטמבר 2020 יתרת האשראי לדיור שבגינן נדחו תשלומים בבנק עמד על סך של כ-2,089 מיליוני ש"ח והיקף התשלומים שנדחו בגין אשראי לדיור עמד על סך של כ-104.1 מיליוני ש"ח, לפרטים אודות שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה ראה טבלה 7 א' בפרק זה לעיל.

במהלך הרבעון השלישי לשנת 2020 ביצע הבנק ניתוח להיקף הפסד האשראי לדיור הצפוי בשל השפעת משבר נגיף הקורונה, בהערכת ההפרשה הקבוצתית בגין ההשפעה הצפויה הביא הבנק בחשבון שינוי אפשרי בגורמים הסביבתיים וגידול בסיכון האשראי בגין השינויים כאמור ועדכן את ההפרשה הקבוצתית בגין אשראי לדיור ב-6.2 מיליוני ש"ח. נציין כי הבנק ימשיך לעקוב אחר ההתפתחויות הן ברמה המאקרו כלכלית והן על התנהגות תיק האשראי לדיור ועדכן את ההפרשה להפסדי אשראי באופן שוטף ובהתאם לתוצאות בפועל שתיתכנה ותהיינה שונות מהערכות הבנק בשלב זה.

לפרטים אודות הערכת ההפרשה להפסדי אשראי בגין השפעת משבר נגיף הקורונה טבלה בפרק זה לעיל המציגה את שיעורי ההפרשה בפועל ורגישות לשינויים באומדנים.

לפרטים נוספים, ראה טבלה בפרק זה בדבר הלוואות לדיור בפיגור לפי הנספח להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 314. לפרטים נוספים על האשראי לדיור ראה דוח הדירקטוריון לדוחות הכספיים ל-30 בספטמבר 2020.

תהליך מתן אשראי לדיור

פעילות המשכנתאות כוללת בעיקר מתן הלוואות לדיור וכנגד שעבוד דירת מגורים לתושבי ישראל בבסיסי הצמדה שונים ועל-פי מגוון מסלולי ריבית ולתושבי חוץ במט"ח במטבעות עיקריים (בעיקר דולר ארה"ב, לירה שטרלינג ואירו). כאמור, לאחר פרוץ משבר הקורונה הנהלת הבנק החליטה על שינויים רלוונטיים בנהלים ובנוסף קבעה ההנהלה מספר מגבלות מחמירות בהתאם למצב. חיתום האשראי נערך בצורה קפדנית ביותר תוך שימת דגש על וידוא מצב הנוכחי של הלווים כולל וידוא סטטוס התעסוקה, הענף בו הוא פועל ומספר בעלי ההכנסה במשק הבית.

טבלה מספר 7 - התפתחות ביצועי האשראי לדיור ומדדי ביצוע עיקריים

שלושה חודשים שמסתיימים ביום					
30/09/19	31/12/19	31/03/20	30/06/20	30/09/20	
					במיליוני ש"ח
464	348	520	408	442	ביצועים במטבע ישראלי
3	2	36	5	12	ביצועים במט"ח
467	350	556	413	455	סך הכל ביצוע (2)
4%	(25%)	59%	(26%)	10%	אחוז השינוי ביחס לתקופה קודמת
33%	31%	33%	33%	31%	ביצועים בריבית משתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
259	273	253	266	275	תקופת ההלוואה ממוצעת (בחודשים)
6,431	5,810	5,091	6,007	5,666	הכנסה לנפש בממוצע (בש"ח)
					התפלגות סכום ביצוע לפי שיעור מימון הנכס (LTV)(2)
82%	80%	80%	74%	71%	60%-0%
18%	20%	20%	26%	29%	75%-61%
(3)0%	0%	0%	0%	0%	מעל 75%
					התפלגות סכום ביצוע לפי שיעור החזר מהכנסה (PTI) בהלוואות למטרת מגורים(2)(4)
27%	28%	28%	28%	28%	שיעור החזר מהכנסה (PTI) ממוצע
100%	100%	100%	100%	100%	40%-0%
0%	0%	0%	0%	0%	מעל 40%
0%	0%	0%	0%	0%	מזה: אחוז הביצועים בעלי שיעור מימון מעל 60%
					התפלגות מספר הסכמים על פי סכום ביצוע (באלפי ש"ח):
43%	43%	42%	44%	47%	0-500
39%	40%	39%	37%	37%	500-1,000
18%	17%	20%	19%	16%	מעל 1,000
770	755	772	746	704	סכום הסכמים ממוצע
					הלוואות בסך העולה על 2 מיליון ש"ח להלוואה:
18	23	25	30	12	מספר הלוואות
55	86	91	82	37	סכום כולל (במיליוני ש"ח)

- (1) הלוואות חדשות בלבד כולל הלוואות לקבוצות רכישה
- (2) הנתונים לפי דיווח 876 לפיקוח על הבנקים
- (3) פחות מ-1%
- (4) מספרי השוואה הוצגו מחדש

תיק האשראי ללקוחות הלוואות צרכניות סולו של הבנק

הלוואות צרכניות סולו ניתנות ללקוחות פרטיים, תושבי ישראל המבקשים לקבל אשראי לכל מטרה, לתקופה קצובה. עיקר האשראי ניתן, ללקוחות שמנהלים את חשבון העו"ש שלהם בבנק אחר, באמצעות ערוצים דיגיטליים ומוקדים או באמצעות סניפי הבנק. לקוחות אלו מדורגים על פי מודל החיתום ביום מתן הלוואה בבנק.

מערכת חיתום האשראי כוללת את כללי מדיניות האשראי ואת מודל הדירוג ועל בסיסם מתקבלת המלצה לאישור האשראי. באפריל 2019 מאגר נתוני אשראי שהוקם על-ידי בנק ישראל עלה לאוויר. החל מעליית מאגר האשראי לאוויר, הבנק מסתמך בנוסף לאמור לעיל, גם על המידע המתקבל מהמאגר דרך לשכות האשראי ודירוג האשראי של הלשכות.

הפעילות מאופיינת בפיזור רב של לקוחות אשר לכל אחד מהם ניתן אשראי בסכום נמוך יחסית ולכן אין לבנק תלות מהותית בלקוח בודד.

במהלך שנת 2019 עודכנה מדיניות מתן האשראי ללקוחות קיימים, השינוי במדיניות הביא לגידול בסכום הלוואה ממוצעת ותרמה לגידול בהיקף הביצועים הכולל. לאחר פרוץ משבר הקורונה הנהלת הבנק החליטה על שינויים רלוונטיים בנהלים ובנוסף קבעה ההנהלה מספר מגבלות מחמירות בהתאם למצב. חיתום האשראי נערך בצורה קפדנית ביותר תוך שימת דגש על ווידוא מצב הנוכחי של הלווים כולל ווידוא סטטוס התעסוקה, הענף בו הוא פועל ומספר בעלי ההכנסה במשק הבית. בין השאר הוחמרו מגבלות על שיעור האשראי הצרכני מסך האשראי, סכום מקסימלי להלוואה ושיעור הביצועים ללווים עם יחסי החזר גבוהים. כמו כן נערך עדכון למודל דירוג הלווים.

נכון ליום 30 בספטמבר 2020 יתרת החובות בגין אשראי שאינו לדירוג לגביהן בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, עמד על סך של כ-151 מיליוני ש"ח והיקף התשלומים שנדחו עמד על סך של כ-24.0 מיליוני ש"ח, מספר הלווים אשר עברו בוצעו השינויים להלן עומד על כ-3,290.

לפרטים נוספים אודות שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה ראה טבלה בפרק זה.

בשל ההשפעה הצפויה כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה, נרשם כ-55.9 מיליוני ש"ח גידול מסגרת בהפרשה קבוצתית על אשראי לאנשים פרטיים שאינו לדירוג. נציין כי הבנק ימשיך לעקוב אחר ההתפתחויות הן ברמה המאקרו כלכלית והן על התנהגות תיק האשראי ויעדכן את ההפרשה להפסדי אשראי באופן שוטף ובהתאם לתוצאות בפועל שתיתכנה ותהיינה שונות מהערכות הבנק בשלב זה.

ברבעון השלישי 21% מהביצועים היו בהלוואות מעל 80 אלפי ש"ח בהשוואה ל-33% ברבעון מקביל אשתקד.

הלוואות צרכניות סולו ניתנות על בסיס ריבית הפריים ולפיכך חשופות לשינויים בריבית. עם זאת, תקופת ההלוואה ככלל הינה עד 6 שנים כאשר המח"מ הממוצע עומד על 2.7 שנים (ללא הנחת פירעון מוקדם) וסכום החזר החודשי לרוב נמוך יחסית ולכן חשיפת הלקוח לגידול בתשלומים עקב העלאת ריבית הינה בסיכון נמוך יחסית.

כמו כן, הרוב המוחלט של ביצועי האשראי הצרכני סולו מאופיין ביחס החזר הלוואה מבוקשת להכנסה הכוללת בשיעור של עד 20%. בהתאם למדיניות האשראי של הבנק, הבנק בוחן גם את היחס בין סך החזר של כלל התחייבויות הלקוח לבין סך ההכנסה הכוללת של הלקוח.

הבנק מנהל מיזם למתן אשראי צרכני בנקודות מכירה קמעונאיות ובכך נותן מענה ללקוחות המבקשים לרכוש מוצרים במימון בנקאי באמצעים דיגיטליים. מהלך זה מאפשר לבנק להרחיב את בסיס הלקוחות שלו.

יתרת ההלוואות הצרכניות סולו ללקוחות עו"ש פעילים בבנק ליום 30 בספטמבר 2020 עומדת על כ-115.2 מיליוני ש"ח (כ-9% מיתרת האשראי), לעומת יתרה של 103.9 מיליוני ש"ח ביום 31 בדצמבר 2019 (כ-10% מיתרת האשראי).

לפרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי ראה טבלה בפרק זה לעיל.

להלן יתרת האשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדירוג) במיליוני ש"ח:

טבלה מספר 17 - סיכונים בתיק ההלוואות לאנשים פרטיים ללא הלוואות לדיור

31 בדצמבר		30 בספטמבר		
2019	2019	2020		
1,192.0	1,210.0	1,181.7		הלוואות צרכניות סולו
69.8	69.4	53.8		אשראי קמעונאי אחר ⁽¹⁾
1,261.8	1,279.4	1,235.5		סה"כ אשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיור)
1,235.1	1,252.3	1,209.1		מזה: לא בעייתיים
6.7	8.3	11.9		בעייתיים פחות מ-90 יום
9.5	8.2	4.2		בעייתיים יותר מ-90 יום
6.2	6.3	6.5		פגומים שצוברים הכנסות ריבית
4.3	4.3	3.8		פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית
1,261.8	1,279.4	1,235.5		סה"כ אשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיור)
2.1%	2.1%	2.1%		שיעור האשראי שמשווג כבעייתי מסך האשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיור)
				(1) הרכב
11.2	10.7	9.2		יתרות עו"ש בחובה
58.6	58.7	44.6		אחר (רכב וכרטיסי אשראי)
69.8	69.4	53.8		סה"כ אשראי קמעונאי אחר

⁽¹⁾ כולל יתרת חובה עו"ש וכרטיסי אשראי לפירעון מיידי.

⁽²⁾ כניסתו לתוקף של חוק נתוני אשראי יאפשר לבנק ניטור שוטף של מאפייני סיכון הלקוח.

אשראי למימון פרויקטי נדל"ן

הבנק נותן אשראי למימון הקמת פרויקטים למגורים בשיטת הליווי הסגור וכן מעמיד ערבויות לסוגיהן בהתאם לצרכים הספציפיים של כל פרויקט ועל פי מאפייניו. בשיטת הליווי הסגור מופרד הפרויקט משאר פעילות הלקוח. לפרויקט נפתח חשבון ייעודי המשמש לצורכי הפרויקט בלבד ואליו מופקדים כספי התקבולים מרוכשי יחידות הדיור, ההון העצמי ואשראי הבנק. כספים אלו משוחררים לפי קצב התקדמות הבניה ע"פ דוחות מפקח מומחה. במסגרת מימון הפרויקט לבנייה מעמיד הבנק גם ערבויות ביצוע, ערבויות כספיות וערבויות חוק מכר לרוכשי יחידות בפרויקט. המקרקעין והתקבולים משועבדים לטובת הבנק. במרבית העסקאות מונפקות בטוחות חוק המכר על ידי גופים מוסדיים עימם קיים לבנק הסכם שיתוף פעולה.

הבנק משתף פעולה עם גופים מוסדיים בהעמדת אשראי לפרויקט לצורך ניצול מיטבי של ההון והשאת הרווחיות, תוך פיזור סיכוני האשראי ועמידה במגבלות רגולטוריות נדרשות.

הבנק מנהל נכון ליום 30 בספטמבר 2020, 216 פרויקטים בהיקף כולל של כ-11 אלפי יחידות דיור, מהם בכ-62 פרויקטים הפעילות, לרבות היקפי המימון, בשיתוף פעולה עם גופים מוסדיים. כמו כן, היקף התיק המנוהל הינו כ-6.7 מיליארדי ש"ח, מזה כ-1.6 מיליארדי ש"ח באחריות הבנק והיתרה באחריות הגופים המוסדיים.

הבנק מממן את הפרויקטים החל משלב רכישת הקרקע, דרך שלבי הבנייה השונים. ככלל, האשראי למימון קרקעות ניתן עבור קרקעות הזמינות לבנייה עד 24 חודש מיום מימון הקרקע. נכון ליום 30 בספטמבר 2020 האשראי שניתן לפרויקטים שנמצאים בשלב קרקע מהווה 38% במונחי חבות מתיק הנדל"ן של הבנק. יצוין כי רוב האשראי הקיים בפרויקטים שנמצאים בשלב הקרקע ניתן לפרויקטים הזמינים לבניה תוך 12 חודשים.

נכון ליום 30 בספטמבר 2020 האשראי שניתן לפרויקטים באזור מרכז הארץ מהווה 70% במונחי היקפי אשראי מתיק הנדל"ן של הבנק, 8% בירושלים רבתי ו-22% בשאר הארץ.

הבנק ערך ניתוח מעמיק של האשראי למימון הקמת פרויקטי נדל"ן לפי שלבי הביצוע והסגמנטים השונים ברמה פרטנית ובתרחיש של הרעה בשוק הנדל"ן. להערכתנו יתרת ההפרשה הקבוצתית הקיימת נכון ליום 30 בספטמבר, 2020 תוך שימוש בהתאמות האיכותיות, מכסה את ההפסד הצפוי.

לפרטים נוספים, ראה בדוח התקופתי לשנת 2019.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

[נדבר 3]

טבלה 8 – איכות האשראי של חשיפות אשראי

ליום 30 בספטמבר 2020					
ד	ג	ב	א		
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*		פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
		אחרים			
11,271.2	188.6	11,279.3	180.5	חובות, למעט אגרות חוב	1
385.1	-	385.1	-	אגרות חוב	2
1,741.1	2.5	1,743.6	-	חשיפות חוץ מאזניות	3
13,397.4	191.1	13,408.0	180.5	סך הכל	4
ליום 30 בספטמבר 2019					
ד	ג	ב	א		
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*		פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
		אחרים			
10,888.4	111.8	10,821.7	178.5	חובות, למעט אגרות חוב	1
253.3	-	253.3	-	אגרות חוב	2
1,987.5	3.0	1,990.5	0.0	חשיפות חוץ מאזניות	3
13,129.2	114.8	13,065.5	178.5	סך הכל	4
ליום 31 בדצמבר 2019					
ד	ג	ב	א		
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*		פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
		אחרים			
10,888.5	111.5	10,832.1	167.9	חובות, למעט אגרות חוב	1
271.7	-	271.7	-	אגרות חוב	2
2,061.5	3.1	2,064.6	-	חשיפות חוץ מאזניות	3
13,221.7	114.6	13,168.4	167.9	סך הכל	4

* הסכום הינו הערך החשבונאי, ברוטו לפני הפרשה להפסדי אשראי, מקדמי המרה (CCF) ושיטות להפחתת סיכון אשראי (CRM)

טבלה 9 - נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3)

[נדבך 3]

ליום 30 בספטמבר 2020									
ז	ו	ה	ד	ג	ב	2א	1א	א	
מובטחים								לא	
מובטחים								מובטחים	
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבוביות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל יתרה מאזנית	סך הכל יתרה מאזנית	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית				
במיליוני ש"ח									
59.8	59.8	5.8	-	21.0	88.4	86.5	148.1	11,311.7	1 חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	385.1	2 אגרות חוב
59.8	59.8	5.8	-	21.0	88.4	86.5	148.1	11,696.8	3 סך הכל
-	-	-	-	-	-	-	-	180.5	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר
ליום 30 בספטמבר 2019									
ז	ו	ה	ד	ג	ב	2א	1א	א	
מובטחים								לא	
מובטחים								מובטחים	
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבוביות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל יתרה מאזנית	סך הכל יתרה מאזנית	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית				
במיליוני ש"ח									
67.5	67.5	0.0	1.4	42.5	104.1	110.1	173.0	10,827.2	1 חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	253.3	2 אגרות חוב
67.5	67.5	0.0	1.4	42.5	104.1	110.1	173.0	11,080.5	3 סך הכל
0.3	0.3	-	-	0	0	0.3	0.3	178.2	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר
ליום 31 בדצמבר 2019									
ז	ו	ה	ד	ג	ב	2א	1א	א	
מובטחים								לא	
מובטחים								מובטחים	
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבוביות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל יתרה מאזנית	סך הכל יתרה מאזנית	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית				
במיליוני ש"ח									
65.3	65.3	0.2	21.2	11.5	98.0	77.0	184.5	10,815.5	1 חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	271.7	2 אגרות חוב
65.3	65.3	0.2	21.2	11.5	98.0	77.0	184.5	11,087.2	3 סך הכל
0.0	-	-	-	-	-	-	-	167.9	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר

טבלה 10 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (הגישה הסטדנרטית) (CR5)

[נדברך 3]

ליום 30 בספטמבר 2020													משקל סיכון	סוגי נכסים								
א	ב	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג											
סך הכל סכום חשיפות אשרא CCF (אחרי CCF) (ואחרי CRM)																						
										אחר												
										1,250%	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	10%	0%		
במיליוני ש"ח																						
2,763.4																		42.4		2,721.0		1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
0.2																		0.1		0.1		2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
140.0																				125.7		3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
2,482.2																				27.3		4 חברות ניירות ערך תאגידים
1,803.9																						5 חשיפות קמעונאיות ליחידים
160.1																						6 הלוואות לעסקים קטנים
8,568.2																						7 בביטחון נכס למגורים
0.1																						8 בביטחון נדל"ן מסחרי
700.9																						9 הלוואות בפיגור נכסים אחרים*
76.0																						10 חשיפות קמעונאיות ליחידים
																						11 חשיפות קמעונאיות ליחידים
																						12 סך הכל
16,619.0																						

טבלה 10 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (המשך) (CR5)

ליום 30 בספטמבר 2019														
א	ב	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג			
משקל סיכון												סוגי נכסים		
0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	1,250%	אחר	אחר (CRM)		
במיליוני ש"ח														
													ריבוניות, הבנקים המרכזיים	1
		21.9										2,133.4	שלהן ורשות מוניטרית ארצית	
													ישויות סקטור ציבורי (PSE)	2
				0.2								0.2	שאינן ממשלה מרכזית	
													בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים	3
		158.4		15.2								173.6	לפיתוח (MDB))	
													חברות ניירות ערך	4
												2,365.0	תאגידים	5
												0.2	חשיפות קמעונאיות ליחידים	6
												1,811.8	הלואות לעסקים קטנים	7
												160.9	בביטחון נכס למגורים	8
												8,475.6	בביטחון נדל"ן מסחרי	9
													הלואות בפיגור	10
												532.0	נכסים אחרים*	11
												66.8	*מזה : בגין מניות	א11
												15,652.7	סך הכל	12
		229.2	2,927.3	1,467.0	448.1	5,220.3	2,846.6	131.8	61.5					

טבלה 10 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (המשך) (CR5)

ליום 31 בדצמבר 2019																					
א	ב	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג										
משקל סיכון	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	1,250%	אחר	סך הכל סכום חשיפות אשרא (אחרי CCF) ואחרי CRM									
סוגי נכסים	במיליוני ש"ח																				
1												2,747.8	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית								
2												0.2	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))								
3												329.5	חברות ניירות ערך								
4												-	תאגידים								
5												1,902.9	חשיפות קמעונאיות ליחידים								
6												1,672.0	הלואות לעסקים קטנים								
7												147.0	בביטחון נכס למגורים								
8												7,709.0	בביטחון נדל"ן מסחרי								
9												0.2	הלואות בפיגור								
10												-	נכסים אחרים*								
11												548.7	*מזה : בגין מניות								
11א												76.0									
12												15,057.2	סך הכל								
													56.2	166.6	2,410.0	4,380.5	531.4	1,416.6	2,796.7	355.8	2,943.5

סיכון אשראי של צד נגדי

[נדבר 3]

סיכון צד נגדי הינו סיכון להפסד עקב כשל של צד נגדי לעסקה לפני הסליקה הסופית של תזרימי העסקה. ערך השוק של העסקה, שיכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים, תלוי למעשה בתנודות בגורמי השוק. רק במידה שהעסקה תהיה בעלת שווי הוגן חיובי לבנק והצד הנגדי יהיה בכשל - עשוי להיגרם הפסד כלכלי לבנק בעת הכשל. החשיפה לסיכון צד נגדי יכולה להיווצר במשך כל חיי העסקה.

סיכון סליקה הוא הסיכון להפסד שעלול להיווצר כאשר צד נגדי לא יקיים את חלקו ולא יעביר לבנק במועד הקבוע לכך את הסכום הנדרש בעת סליקת עסקה, זאת על אף שהבנק מילא את חלקו בעסקה והעביר לצד הנגדי את התשלום. הסיכון קיים רק כאשר התמורות בעסקה לא מועברות סימולטנית. החשיפה לסיכון סליקה היא למשך זמן קצר ובדרך כלל היא תוך יומית.

לאור השלכות השליליות הצפויות של התפשטות נגיף הקורונה על התוצאות הכספיות של המוסדות הפיננסיים בעולם, נרשם גידול במרווחים ובמחירי ה-CDS של מרבית המוסדות הפיננסיים הזרים מולם פועל הבנק. הבנק מקיים ניטור שוטף של המוסדות הפיננסיים מולם הוא עובד ובמידת הצורך פועל לצמצום החשיפה מולם ככל שניתן.

טבלה 11 – ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

[נדבר 3]

ליום 30 ביוני 2020			
א	ב	ה	ו
עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח			
0.1	1.7	5.8	1.2
-	-	-	-
0.1	1.7	5.8	1.2

- 1 שיטת החשיפה הנוכחית
- 3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
- 6 סך הכל

ליום 30 בספטמבר 2019			
א	ב	ה	ו
עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח			
0.5	1.6	11.0	2.2
-	-	-	-
0.5	1.6	11.0	2.2

- 1 שיטת החשיפה הנוכחית
- 3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
- 6 סך הכל

טבלה 11 – ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1) (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2019			
ו	ה	ב	א
RWA	EAD לאחר CRM	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף
במיליוני ש"ח			
1.7	8.2	1.6	0.5
-	-	-	-
<u>1.7</u>	<u>8.2</u>	<u>1.6</u>	<u>0.5</u>

- 1 שיטת החשיפה הנוכחית
 3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
 6 סך הכל

טבלה 12 – הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

[נדבר 3]

ליום 30 בספטמבר 2020	
ב	א
RWA	EAD לאחר CRM
במיליוני ש"ח	
0.3	0.02

- 3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

ליום 30 בספטמבר 2019	
ב	א
RWA	EAD לאחר CRM
במיליוני ש"ח	
0.2	0.02

- 3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

ליום 31 בדצמבר 2019	
ב	א
RWA	EAD לאחר CRM
במיליוני ש"ח	
0.2	0.02

- 3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

סיכון שוק

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 כתוצאה מהשפעות התפרצות וירוס הקורונה חלה עלייה ברמת התנודתיות של גורמי הסיכון בשווקים הפיננסיים ובכללם שערי החליפין, שערי מניות ומחירי אגרות-חוב. בנוסף, נצפתה ירידה בריביות הבנקים המרכזיים. כתוצאה מכך נרשמו עליות באומדני סיכון השוק וההשקעה של פעילות המסחר, התיק הבנקאי ותיק הנוסטרו של הבנק. להורדת ריביות לזמן קצר על-ידי הבנקים המרכזיים, אלה שהתרחשו והורדות נוספות שעשויות להתבצע, ולשינויים בעקומי התשואות בשוק, השפעה על קיטון בהכנסות המימון והריבית העתידיות של הבנק והשפעה על השווי ההוגן והשווי הכלכלי.

הרבעון השני של שנת 2020 אופיין בעליות במחירי הנכסים הפיננסיים, זאת על רקע מדיניות פסיקאלית ומוניטרית מאד מרחיבה בקרב המדינות המפותחות בכלל וארה"ב בפרט. בשוקי המניות בלטו במיוחד מניות הטכנולוגיה, על רקע הערכות כי משבר הקורונה יאיץ את המעבר לערוצים דיגיטליים כמעט בכל המגזרים. בישראל מדדי המניות פיגרו באופן משמעותי לעומת המדדים העיקריים בארה"ב, עקב משקלן הנמוך של מניות טכנולוגיה ומשקלן הגבוה של מניות נדל"ן במדדים בישראל לעומת בארה"ב.

ברבעון השלישי של שנת 2020 המסחר בבורסות העולם וגם בתל אביב החל בעליות שערים חדות והמשיך את הרבעון שקדם לו. ואולם, לקראת סוף הרבעון שוקי המניות ירדו לנוכח העלייה ברמת התחלואה בארץ ובעולם. שוקי המניות המקומיים מפגרים אחר המדדים העולמיים, בין היתר עקב הערכות לגבי השלכות הסגר בחגי תשרי.

עד כה, למרות ההתאוששות במחירי הנכסים המסוכנים, התשואה על אג"ח ממשלה לא עולה, גם לא לנוכח העלייה המסתמנת בהיקף הגירעונות. התשואה הנמוכה תקל על מימון הגירעון הממשלתי, ואולם היא גם מלמדת על ציפיות מונמכות להתאוששות כלכלית בטווח הקצר והבינוני.

טבלה 13 - סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)

[נדבר 3]

ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 30 בספטמבר 2019	ליום 30 בספטמבר 2020
	א	א
	סכומים	סכומים
	במיליוני ₪	
2.0	1.3	0.9
0.2	1.0	0.6
1.0	1.1	0.5
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-
-	-	-
3.2	3.5	2.0

מוצרים ישירים (outright products)	
סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)	1
סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)	2
סיכון שער חליפין	3
סיכון סחורות	4
אופציות	
הגישה הפשוטה	5
גישת דלתה-פלוס	6
גישת התרחישים	7
איגוח	8
סך הכל	9

סיכון נזילות

[נדבר 3]

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק את הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" (LCR) של הפיקוח על הבנקים אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופן זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה. במסגרת ההוראה נקבע אופן חישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם, וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכנה).

תזרים זה כולל, בין היתר, משיכה מסוימת של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים בתרחיש, ניצול מסוים של מסגרות אשראי שהבנק העמיד ועוד, בניכוי פירעונות במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד במקדמים מסוימים וכו'. הסיווגים של אגרות-החוב, סוגי הפיקדונות, סוגי המסגרות וכו' ומקדמיהם נקבעו בהוראה. בהתאם, שינוי בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינוי בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות מולם יש לשמור נזילות וכיצא בזה יכולים להביא לשינוי היחס. ככלל, יחס כיסוי הנזילות על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 שונה מהמודלים הפנימיים החלים בבנק. היחס הממוצע במהלך הרבעון האחרון עומד על 259%, כאשר הדרישה המזערית היא 100% (בתקופה של הרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2019 היחס הממוצע עמד על 241%).

הבנק מנהל מעקב אחר ריכוזיות מקורות המימון בחתכים שונים, הן בשקלים והן במטבע-חוץ, ועומד במגבלות הפנימיות בנושא.

טבלה מספר 14 – מתכונת גילוי על יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)

[נדבך 3]

מאוחד		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום	
30.09.2020		סך ערך משוקלל ¹	סך ערך משוקלל ²
במיליוני ש"ח		(ממוצע)	(ממוצע)
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה			
1 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)			
תזרימי מזומנים יוצאים			
439.8	9,599.0	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:	
23.9	478.8	3 פיקדונות יציבים	
195.3	1,768.7	4 פיקדונות פחות יציבים	
220.5	7,351.5	4א פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין 221)	
724.9	1,321.4	5 מימון סיטונאי בלתי מובטח	
		6 פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של	
0.0	0.0	תאגידים בנקאיים קואופרטיבים	
701.3	1,306.2	7 פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)	
15.2	15.2	8 חובות לא מובטחים	
0.0	0.0	9 מימון סיטונאי מובטח	
239.3	2,292.2	10 דרישות נזילות נוספות, מזה:	
83.4	83.4	11 תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות	
0.0	0.0	12 תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב	
139.0	1,965.1	13 קווי אשראי ונזילות	
0.0	0.0	14 מחויבויות מימון חוזיות אחרות	
16.9	243.7	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות	
1,403.9	503.0	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים	
תזרימי מזומנים נכנסים			
0.0	0.0	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)	
274.0	424.7	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן	
78.3	78.3	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים	
352.4	503.0	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים	
סך ערך מותאם³			
2,707.0		21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)	
1,051.6		22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו	
259%		23 יחס כיסוי נזילות (%) (LCR)	

1. ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
2. ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס או יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
3. ערכים מתאים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים). להגדרה של נכסי רמה 1, רמה 2 ורמה 2ב ראה נוהל בנקאי תקין 221.

טבלה מספר 14 – מתכונת גילוי על יחס כיסוי הנזילות (LIQ1) (המשך)

[נדבר 3]

מאוחד		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31.12.2019	
סך ערך לא משוקלל ¹ (ממוצע)	סך ערך משוקלל ² (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל ¹ (ממוצע)	סך ערך משוקלל ² (ממוצע)
במיליוני ש"ח			
-	2,034.2	-	2,034.2
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה			
1 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)			
תזרימי מזומנים יוצאים			
2	8,948.5	433.7	8,948.5
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:			
3	488.2	24.7	488.2
פיקדונות יציבים			
4	2,010.1	215.7	2,010.1
פיקדונות פחות יציבים			
4א	6,450.2	193.5	6,450.2
פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין 221)			
5	1,257.4	737.0	1,257.4
מימון סיטונאי בלתי מובטח			
6	0.0	0.0	0.0
פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של			
תאגידים בנקאיים קואופרטיביים			
7	1,197.5	670.1	1,197.5
פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)			
8	59.8	59.8	59.8
חובות לא מובטחים			
9	0.0	0.0	0.0
מימון סיטונאי מובטח			
10	2,658.9	235.7	2,658.9
דרישות נזילות נוספות, מזה:			
11	61.7	61.7	61.7
תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות			
12	0.0	0.0	0.0
תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב			
13	2,346.9	153.9	2,346.9
קווי אשראי ונזילות			
14	0.0	0.0	0.0
מחויבויות מימון חוזיות אחרות			
15	250.3	20	250.3
מחויבויות מימון מותנות אחרות			
16	-	1,406.4	-
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים			
תזרימי מזומנים נכנסים			
17	0.0	0.0	0.0
הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)			
18	575.3	392.9	575.3
תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן			
19	163.0	163.0	163.0
תזרימי מזומנים נכנסים אחרים			
20	738.3	555.8	738.3
סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים			
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)			
21	-	2,034.2	-
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו			
22	-	850.5	-
יחס כיסוי נזילות (%) (LCR)			
23	-	241%	-

1. ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
2. ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס או יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
3. ערכים מתאים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא (2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים). להגדרה של נכסי רמה 1, רמה 2 ורמה 2 ראה נוהל בנקאי תקין 221.

הבנק ממשיך באסטרטגיה, שהחלה לפני מספר שנים, של התמקדות בגיוס מקורות ממשקי בית תוך חתירה להרחבת בסיס המפקידים וגרעון הפיקדונות. בשל ההנחה כי הישענות רחבה על מפקידים קטנים (משקי בית) תתרום ליציבות מקורות המימון ובכך לחוסנו של הבנק ולשיפור פרופיל הנזילות שלו, הבנק הקצה משאבים לטובת גיוס ממשקי בית. הבנק מגוון את סל המוצרים המוצע למשקי בית ופועל לשיפור מתמשך ביכולת הגיוס שלו מאפיק זה.

ניהול סיכון הנזילות וסיכון מימון

[נדבך 3]

דירקטוריון הבנק קבע את עקרונות ניהול הנזילות, את מדרג האחריות והסמכות ואת מערך ההתראות והטיפול בחריגות מהמגבלות שנקבעו. קביעת המגבלות האמורות מביאה בחשבון הן התרחשות צפויה של אירועים בבנק ובסביבתו העסקית והן את האפשרויות העומדות בפני הבנק לגבי גיוס מקורות חלופיים במקרה הצורך ואת העלויות של מקורות אלו. הערכת הבנק, בהתחשב בשיעורי מיחזור הפיקדונות בשנים האחרונות, החשיפה לסיכון האמור אינה גבוהה, בין היתר, משום שהבנק מגוון את מקורות המימון שלו, מקפיד להרחיב את בסיס המפקידים ולצמצם את מידת ההישענות על מפקידים גדולים ולשמר כרית נזילות מספקת הבאה לידי ביטוי בכך שיחס הנכסים הנזילים גבוה מהיחס הנדרש.

יחס מימון יציב (NSFR)

בנוסף הבנק עוקב אחר נזילות ארוכת הטווח באמצעות מודל יחס מימון יציב בהתאם לעקרונות מודל ה-Funding Stable Net Ratio (NSFR) בהוראות באזל III בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 342. יחס המימון היציב, לפי מקדמי הוראות באזל, עמד ביום 30 בספטמבר 2020 על 136% בהשוואה ליחס של 141% בסוף שנת 2019.

יחס קצר ארוך

מבנה המאזן של הבנק כולל שימושים ארוכים. כ-70% מתיק האשראי הינו אשראי לדיור המאופיין בתקופות לפדיון ארוכות. מנגד, התקופה לפירעון של המקורות קצרה יותר. ליום הדוח פער המח"מ בין הנכסים וההתחייבויות הכספיות על פי לוחות הסילוקין הינו כ-3 שנים. אולם, פער זה אינו לוקח בחשבון מרכיבים התנהגותיים כגון פירעונות מוקדמים ומח"מ אפקטיבי של המקורות, אשר מקטינים באופן מהותי את הסיכון.

כחלק מניהול הסיכון, מדיניות הבנק שמה דגש על גיוס מקורות ממשקי בית. כ-82% מפיקדונות הציבור של הבנק הינם של אנשים פרטיים. וכ-52% מפיקדונות הציבור הינם בסכום של עד 1 מיליוני ש"ח.

הבנק מנהל את פער המח"מ בין הנכסים והתחייבויות שלו באופן שוטף, על-ידי מודלים ייעודיים לכימות היקף החשיפה. לצורך ניהול סיכון קצר ארוך קבע דירקטוריון הבנק מספר מגבלות, ביניהן: תקרה להיקפי גיוס נדרשים בשלוש השנים הקרובות, מגבלה על ההפסד המרבי בתרחיש של עליית מחיר הפיקדונות, רצפה ליחס פיקדונות ממשקי בית מסך הפיקדונות וכדומה.

סיכונים אחרים

סיכון תפעולי

במיוחד בעת משבר הבנק חשוף לסיכונים תפעוליים כגון: המשכיות; עסקית, סיכוני טכנולוגיית המידע מידע וסייבר וסיכוני מעלות והונאות. הבנק מקיים מסגרת מקיפה של תהליכים ושיטות על מנת להקטין את החשיפה להפסדים הנובעים מסיכונים תפעוליים. עם פרוץ משבר הקורונה זיהה הבנק את הסיכונים התפעוליים המתפתחים בתקופת המשבר, יוּשְמו פעולות לניהול מיטבי של הסיכונים והורחבה הבקרה בתחומים אלה. להלן סיכונים אלה:

סיכון המשכיות עסקית - הבנק נדרש לשמור על רציפות מתן שירות ותפקוד, גם בעת צמצום הגעת עובדים למתקני הבנק, והגנה על עובדי הבנק ומניעת הדבקה. נדרשת תשומת לב גבוהה לניהול סיכון המשכיות עסקית מול ספקים אשר עובדים עם הבנק.

סיכון סייבר ואבטחת מידע - לאור המצב המשברי קיימת עלייה בסיכון המובנה להתקפות סייבר מצד גורמים עוינים שעשויים לנצל את המשבר. מחלקת הגנת הסייבר ואבטחת המידע פועלת באופן שוטף ורציף. מתקיימת עמידה מלאה בביצוע סקרי סייבר למערכות בסיכון גבוהה כנדרש במדיניות הבנק וברגולציה. תכנית הסיכונים השנתית שמבוצעת בבנק מתנהלת כסדרה בשינויים קלים. מתבצעת פעילות ענפה של הדרכה והסברה לעובדים, בין היתר באמצעות תרגול פישינג, שמותם לתקופה זו. חדר ניטור סייבר ממשיך בפעילות. מתקיים קשר שוטף למול יחידת הסייבר הפיקוחית וגורמים לאומיים לגבי אירועים מיוחדים. ניתן דגש מיוחד לשירותי מודיעין נוספים עליהם הבנק מנוי. לצד זאת מתקיים עדכון שוטף לחברי ההנהלה, מנכ"ל הבנק ודירקטוריון הבנק.

סיכוני טכנולוגיית המידע - האתגרים הטכנולוגיים בחיבור עובדים הבנק לעבודה שלא במתקני הבנק, ושמירה על רציפות תפקודית רבים. קיים סיכון לכשלים ותקלות, איטיות מערכות ועומסים, פגיעה ביעילות העבודה לאור קושי בתפעול מערכות אצל משתמשים, סיכון לפגיעה בתמיכה ושירות למשתמשים בגלל מרחק וקושי בזמינות ועוד. הבנק נערך עוד טרם הגעת המגיפה לארץ, מבחינת תשתיות עבודה מרחוק, ומנהל את הסיכונים הללו בתשומת לב הדוקה.

מעילות והונאות - בתקופת משבר גורמים שונים עשויים לנצל את המצב לביצוע מעילה או הונאה. הורחבו פעולות הבקרה למניעת מעילות והונאות, ויושמו פעולות הסברה להגברת מודעות עובדים לארועים מסוג זה.

למידע נוסף על החשיפה לסיכונים הנ"ל ולאופן ניהולם ראה דו"ח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2019 של הבנק.

לפרטים נוספים אודות הסיכון התפעולי וסיכונים אחרים ראה **דוח על הסיכונים לשנת 2019**.

טבלה מספר 15 - מילון מונחים

לפירוט מילון המונחים [ראה דוח על הסיכונים \(גילוי בהתאם לנדבך 3\) לשנת 2019 של הבנק.](#)

טבלה מספר 16 - אינדקס
[EDTF]

מדדי ביצוע עיקריים, 3		
מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים, 17	א	אינדקס, 3, 47
מינוף , 11, 25, 26		אשראי לדיור, 30
מיסים נדחים, 20, 21, 24		
מסגרות אשראי, 42	ב	
מפקידים גדולים, 45		באזל, 5, 17, 42
		בטחונות, 26
נ		
נגזרים, 20, 25, 26		
נזילות, 42, 45	ה	
ניירות ערך, 25, 26		הון מניות, 19, 20, 22
		הון עצמי רובד 1, 11, 17, 19, 20, 21, 24
ס		הון רובד 2, 17, 19, 23
סיכון אשראי, 26, 27		הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי, 17
ש	מ	
<u>שווי הוגן</u> , 19, 20, 39		מגבלות, 17